

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie (bakalářské studium)

Studijní obor: Geografie - kartografie



Martin Forman

APLIKACE AREÁLŮ MAXIMÁLNÍHO ZALIDNĚNÍ PRO SROVNÁNÍ VÝVOJE MĚST (ČESKO A SLOVENSKO)

APPLICATION OF MAXIMUM POPULATED AREAS FOR
COMPARISON OF URBAN DEVELOPMENT (CZECHIA AND
SLOVAKIA)

Bakalářská práce

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: doc. RNDr. Ivan Bičík, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne 25. 5. 2015

.....

Martin Forman

Poděkování

Rád bych poděkoval doc. RNDr. Ivanu Bičíkovi, CSc. za nesmírně přínosné a profesionální vedení bakalářské práce, za pohodový přístup, věcné rady a komentáře a nasměrování k pravému pochopení tématu a celkové podstaty věci. Nesmírné díky patří mým rodičům za jejich trpělivost a výdrž, mé drahé přítelkyni a přátelům, kteří mě po celou dobu práce podporovali. Děkuji také RNDr. Jakubu Lysákovi za zkušené rady v oblasti kartografie

ABSTRAKT

Analýza areálů maximálního zalidnění je metoda k určování geografické velikosti měst, kterou vymyslel český geograf prof. Jaromír Korčák. Využívá základních dat, tedy rozlohy a počtu obyvatel, respektive hustoty zalidnění. Díky dobré dostupnosti těchto základních dat má tato metoda výhodu v porovnání s jinými složitějšími metodami českých i zahraničních geografů. Použitelnost této metody pro vzájemné srovnávání aglomerací či mapování jejich vývoje je v práci diskutována. Analýza s nově definovanými pravidly je aplikována ve čtyřech časových horizontech (1880, 1930, 1980, 2011) na vybraná okresní a krajská města v Česku a na Slovensku.

Klíčová slova: areál maximálního zalidnění, hustota zalidnění, počet obyvatel, aglomerace, město

ABSTRACT

Analysis of maximal populated areas is a method for determining the geographic size of cities, which was created by Czech geographer prof. Jaromír Korčák. It uses basic data, i.e. area and population, respectively population density. With good access to these basic data, this method has the advantage in comparison with other more complex methods of Czech and foreign geographers. The applicability of this method of comparing agglomerations or mapping their development is discussed in the thesis. Analysis with the newly defined rules is applied in four time periods (1880, 1930, 1980, 2011) to selected district and regional cities in Czech and Slovakia.

Key words: maximal populated area, population density, population, agglomeration, city

Přehled použitých zkratek

AMZ = areál maximálního zalidnění

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Metody hodnocení koncentrace obyvatelstva a vymezení městských aglomerací.....	13
2.1. Koncentrace obyvatelstva podle M. Hampla	13
2.2. Další metody hodnocení a vymezení městských aglomerací	15
2.3. Zahraniční autoři.....	16
3. Cíle a hypotézy	18
3.1. Cíle práce	18
3.2. Hypotéza	18
4. Analýza	19
4.1. AMZ podle Jaromíra Korčáka	19
4.2. Vlastní tvorba AMZ	20
4.3. Vlastní postup při tvorbě AMZ	23
4.4. Problémy, výhody a nevýhody analýzy.....	26
5. Vývoj sídel v Česku a na Slovensku	27
5.1. Obecně k sídelní struktuře.....	27
5.2. K vývoji obyvatelstva a sídel v období od poloviny 19. století do 21. století	28
5.3. Období 1869 – 1930.....	28
5.4. Období 1930 – 1980.....	29
5.5. Období 1980 – 2011	30
6. Analýza	31
6.1. Vybraná krajská města	31
6.1.1. Liberec	31
6.1.2. Ústí nad Labem.....	33
6.1.3. České Budějovice	34
6.1.4. Pardubice a Hradec Králové	35
6.1.5. Olomouc.....	37
6.1.6. Žilina	38
6.2. Vybraná česká okresní města	39
6.2.1. Havlíčkův Brod.....	39
6.2.2. Rychnov nad Kněžnou	42
6.2.3. Trutnov.....	44
6.2.4. Jičín	49
6.2.5. Karlovy Vary.....	52

6.2.6. Cheb	57
6.3. Vybraná slovenská okresní města	60
6.3.1. Liptovský Mikuláš	60
6.3.2. Námestovo	63
7. Hodnocení analýzy AMZ	66
7.1. AMZ jako nástroj pro porovnávání vývoje krajských měst	66
7.2. AMZ jako nástroj pro porovnávání vývoje okresních měst	67
7.3. Řádovostní a regionální diferenciacie	67
7.4. Rozlišnosti Česko / Slovensko	67
8. Závěr	68
9. Přílohy	68
10. Zdroje	69

Tabulka č. 1: Hladiny pro analýzu AMZ	22
Tabulka č. 2.: Charakteristika regionu Liberec.....	32
Tabulka č. 3: Charakteristika AMZ Liberec.....	32
Tabulka č. 5: Charakteristika regionu Ústí nad Labem	33
Tabulka č. 6: Charakteristika AMZ Ústí nad Labem	33
Tabulka č. 7: Charakteristika regionu České Budějovice.....	34
Tabulka č. 8: Charakteristika AMZ České Budějovice	34
Tabulka č. 9: Charakteristika regionu Hradec Králové.....	35
Tabulka č. 10: Charakteristika AMZ Hradec Králové	35
Tabulka č. 12: Charakteristika regionu Pardubice	36
Tabulka č. 13: Charakteristika AMZ Pardubice.....	36
Tabulka č. 14: Charakteristika regionu Olomouc	37
Tabulka č. 15: Charakteristika AMZ Olomouc	37
Tabulka č. 16: Charakteristika regionu Žilina.....	38
Tabulka č. 17: Charakteristika AMZ Žilina	38
Tabulka č. 18: Obce součástí AMZ (1880 – 2011)	39
Tabulka č. 19: Charakteristika regionu Havlíčkův Brod	41
Tabulka č. 19: Charakteristika AMZ Havlíčkův Brod.....	41
Tabulka č. 20: Obce součástí AMZ (1880 – 2011)	42
Tabulka č. 21: Charakteristika regionu Rychnov nad Kněžnou	44
Tabulka č. 22: Charakteristika AMZ Rychnov nad Knežnou.....	44
Tabulka č. 23: Obce součástí AMZ (1880 – 2011)	46
Tabulka č. 24: Charakteristika regionu Trutnov	48
Tabulka č. 25: Charakteristika AMZ Trutnov.....	48
Tabulka č. 26: Obce součástí AMZ (1880 – 2011)	49
Tabulka č. 27: Charakteristika AMZ Jičín	51
Tabulka č. 28: Charakteristika AMZ Jičín	51
Tabulka č. 29: Obce	53

Mapa č. 1: AMZ Liberec vývoj v letech 1880 – 2011 (viz příloha č. 1).....	32
Mapa č. 2: AMZ Liberec v letech 1880, 1930, 1980 a 2011 (viz příloha č. 2)	32
Mapa č. 3: AMZ Ústí nad Labem vývoj v letech 1880 – 2011 (viz příloha č. 3)	33
Mapa č. 4: AMZ Ústí nad Labem v letech 1880, 1930, 1980 a 2011 (viz příloha č. 4)	33
Mapa č. 5: AMZ České Budějovice vývoj v letech 1880 – 2011 (viz příloha č. 5).....	34
Mapa č. 6: AMZ České Budějovice v letech 1880, 1930, 1980 a 2011 (viz příloha č.6)	34
Mapa č. 7: AMZ Pardubice a AMZ Hradec Králové vývoj v letech 1880 – 2011 (viz příloha č. 7).....	35
Mapa č. 8: AMZ Pardubice a AMZ Hradec v letech 1880, 1930, 1980 a 2011 (viz příloha č.8).....	35
Mapa č. 9: AMZ Olomouc vývoj v letech 1880 – 2011 (viz příloha č. 9)	37
Mapa č. 10: AMZ Olomouc v letech 1880, 1930, 1980 a 2011 (viz příloha č. 10).....	37
Mapa č. 11: AMZ Olomouc vývoj v letech 1980 – 2011 (viz příloha č. 11)	38
Mapa č. 12: AMZ Olomouc v letech 1880, 1930, 1980 a 2011 (viz příloha č. 12).....	38
Mapa č. 13: AMZ Havlíčkův Brod vývoj v letech 1980 – 2011	39
Mapa č. 14: AMZ Havlíčkův Brod v letech 1880, 1930, 1980 a 2011	40
Mapa č. 14: AMZ Rychnov nad Kněžnou vývoj v letech 1880 – 2011	42
Mapa č. 15: AMZ Rychnov nad Kněžnou v letech 1880, 1930, 1980 a 2011	43
Mapa č. 16: AMZ Trutnov vývoj v letech 1880 – 2011	45
Mapa č. 17: AMZ Trutnov v letech 1880, 1930, 1980 a 2011	47
Mapa č. 18: AMZ Jičín letech 1880 a 2011.....	49
Mapa č. 19: AMZ Jičín vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011	50
Mapa č. 20: AMZ Karlovy Vary vývoj v letech 1880 – 2011	52
Mapa č. 21: AMZ Karlovy Vary vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011(a).....	54
Mapa č. 22: AMZ Karlovy Vary vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011(b).....	55
Mapa č. 23: AMZ Cheb vývoj v letech (1880 – 2011)	57
Mapa č. 24: AMZ Karlovy Vary vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011	58
Mapa č. 25: AMZ Karlovy Vary vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011	60
Mapa č. 26: AMZ Karlovy Vary vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011	61
Mapa č. 27: AMZ Námestovo vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011	63

1. Úvod

„Kromě vesnických typů sídel, tj. zakládajících se na zemědělské výrobě, vytvářel se odedávna typ založený na vyšší dělbě práce a na funkci správní, totiž město“ (Korčák 1969, s. 33).

Právě Jaromír Korčák (autor citátu) byl velmi významným geografem 20. století a dostalo se mu velkého uznání. Dokonce po něm byla pojmenována jedna z ulic nedaleko pražského Albertova. Jeho články, práce a metody mě velice inspirovaly a ve své práci se snažím poukázat na jedinečnost, příhodnost a důvtipnost jeho analýz, které ačkoliv pocházejí z 60. let 20. století, tak jsou stále aktuální. Kromě jiných výzkumů přišel také s velmi zajímavým poznatkem ohledně přírodní duality statistického rozdělení, které se věnuje ve svém článku také Novotný a považuje ho za velmi významný objev, který je čteně citován zahraničními autory (Novotný 2010).

Zejména však přispěl do geografie obyvatelstva a sídel. Ve své práci jsem se však zaměřil konkrétně na analýzu areálů maximálního zalidnění, kterou lze velmi vhodně využít k hodnocení územní koncentrace lidí, vymezení rozsáhlých aglomerací (určit reálnou geografickou velikost měst) a zároveň k lepšímu mezinárodnímu porovnávání silně urbanizovaných částí světa, kde města nabývají jiných rozměrů, než jak je vymezují jejich administrativní hranice. Z nesčetného množství publikovaných článků k tématu geografie obyvatelstva a sídel bych ještě rád zmínil jednu zajímavou metodu kartografického znázornění populační struktury, kde Korčák znázorňuje městskou populaci žijící v okrese jako polygon o stejném tvaru jako má okres, avšak poměr rozlohy tohoto vloženého polygonu a zbytku plochy v okrese je rovný poměru městského a venkovského obyvatelstva v okrese (Korčák 1965).

V městech různých velikosti se vždy koncentrují hlavní komerční, kulturní a politické procesy dané řádovostní úrovní. Vzhledem k tomu, že v dnešním vysoce urbanizovaném světě, žije v městech přes 53 % populace a v Evropské unii dokonce okolo 74 % obyvatel (podle dat Světové banky z roku 2013), tak není divu, že obyvatelé měst jsou určující ekonomickou hybnou silou (The World Bank 2013).

Toto nerovnoměrné rozdělování obyvatelstva bylo zahájeno v 19. století během průmyslové revoluce. Lidé se stěhovali do měst za prací, a tak města

nabývala na své velikosti. Postupem času se z malých lokálních center stala velkoměsta a následně rozsáhlé aglomerace (Hampl 1981).

Vzhledem k tomu, jak důležitou roli hrají města v dnešní společnosti, je důležité znát jejich rozměr (rozsah), vymezení, velikost, abychom je mohli dále porovnávat. Právě velikost města bývá určujícím faktorem pro postavení města v regionu (Hampl 1981).

Jak vymezovat velkoměsta a zejména velmi rozsáhlé aglomerace? Tak zrovna na tuto otázku je ve světě hned několik velmi rozdílných názorů. Pro poskytování srovnatelných statistických, či ekonomických ukazatelů, mapování vývoje velkoměst (aglomerací), sledování proměny struktury osídlení a koncentrace obyvatelstva je nutné přijít s řešením, které bude mít jasná pravidla a bude použitelné jak na národní, tak vyšší úrovni.

Právě Korčáková metoda areálů maximálního zalidnění má velký potenciál v tomto ohledu. Je postavena na základních datech (obyvatelstvo a rozloha) a s vytyčením přesných pravidel by to mohla být metoda velmi účinná.

2. Metody hodnocení koncentrace obyvatelstva a vymezení městských aglomerací

Vymezení aglomerací je velmi úzce spojeno s analyzováním koncentrace obyvatelstva.

„Východiskem hodnocení vývoje systému osídlení může být především sledování změn územní koncentrace obyvatelstva, jakožto výsledného projevu celého komplexu kvantitativních i kvalitativních tendencí spojených s urbanizačním procesem v jeho relativně extenzivních vývojových fázích“ (Hampl 1989, s. 25)

Používaných metod k popisování koncentrace obyvatel a k vymezení aglomerací je velmi mnoho. Pohyb obyvatelstva a změna populačního rozmístění v čase je velkým tématem, jak pro české geografy, tak pro geografy po celém světě. Jedná se o důležité téma, jak pro mikroregionální geografii (úroveň okresních měst), tak pro makroregiony světa, kde mají zásadní postavení města světového významu (úroveň globálních měst). Širší chápaná regionální organizace nám umožňuje lépe chápat celý systém osídlení a všechny jeho socioekonomické souvislosti a faktory a to na jakékoliv řádovostní úrovni (Hampl 1989).

2.1. Koncentrace obyvatelstva podle M. Hampla

Tématikou koncentrace obyvatelstva na území Česka se velmi detailně zabýval v několika pracích Hampl. Prezentuje několik metod, které reflektují nerovnoměrnost rozložení obyvatelstva, a poukazuje na příčiny daného populačního rozložení.

Hampl (1989) používá k hodnocení koncentrace obyvatelstva několik jednoduchých ukazatelů, které vycházejí pouze z údaje o počtu obyvatel a rozlohy daných jednotek. Ukazatele jsou relativně jednoduchého charakteru, ale mají velkou vypovídající hodnotu. Heterogenita v rozmístění obyvatelstva – H je stanovena jako minimální rozsah území, na němž je soustředěna polovina obyvatelstva sledované oblasti. Podíl tohoto území s celkovou plochou území oblasti je odečten od 100. Nabývá hodnot od 50 – 100. Tento ukazatel je dále modifikován a to tak, že je opět načítána polovina obyvatelstva dané oblasti avšak tentokrát podle hustoty zalidnění menších územních jednotek. Výsledek je opět podíl rozlohy jednotek na nichž se nachází polovina obyvatelstva ku celkové rozloze oblasti, který je odečten od 100. (Hampl 1989).

Dále se věnuje také přímo městům a zmiňuje, že právě postupující koncentrace obyvatelstva do měst byla a je rozhodující součástí celého koncentračního procesu a je jednou z hlavních příčin územní nerovnoměrnosti v rozmístění obyvatelstva, ale i dalších socioekonomických ukazatelů. Upozorňuje, že často dochází k celkem oprávněnému zaměňování a ztotožňování procesu „rozzrůstání“ měst a „růstu územní koncentrace obyvatelstva“ i když často dochází k odlišnostem mezi oběma procesy. K hodnocení vývoje měst používá rozdělení obcí do velikostních kategorií a porovnává jejich vývoj v několika časových rovinách na základě podílu obyvatelstva v jednotlivých kategoriích (HAMPL 1989).

Pro komplexnější zhodnocení všech složek koncentračního procesu současně HAMPL odkazuje právě na Korčákovu metodu AMZ jako na ideální nástroj. HAMPL však relativizuje sledované hladiny a to tak, že je vztahuje na násobky hustoty zalidnění celého státu v daném roce. Jako minimální rozlohu AMZ si stanovuje 0,5 % podílu na obyvatelstvu Česka.

Jako další rozšiřující prvek, co se týče AMZ, přináší HAMPL typologii AMZ. Rozděluje AMZ na tři typy.

První typ je koncentrační areál s jediným výrazným centrem (nodální typ). U tohoto areálu výrazně dominuje hlavní centrum. Tento typ se vyznačuje tím, že areál hlavního centra se většinou na žádné hladině nepropojuje s jiným velkým městem a tak při snižování hladiny dochází k poklesu ve velikostním pořadí těchto areálů. Mají v celku pravidelný tvar („hvězdice“, atd.)

Druhý typ je koncentrační areál, který představuje relativně kompaktní urbanizovaný prostor (aglomeračně-konurbační typ). Areál je tvořen několika středisky, které jsou často sídelně propojeny a dále řadou menších sídel, které jsou silně urbanizovány. Vždy je však hlavní středisko hierarchicky nadřazeno a má ústřední význam v rámci většiny socioekonomických procesů v daném regionu probíhajících. Často se jedná o velmi diskutabilní přechod mezi aglomerací a konurbací. Jestli se jedná o konurbaci či aglomeraci můžeme soudit na základě charakteru hlavního centra v regionu a z hlediska prostorové formy urbanizace. Uplatňuje se zde zonální forma urbanizace. AMZ tohoto typu se vyznačují často velmi nepravidelným protáhlým tvarem, který je

určen postupným rozšiřováním AMZ o další velká města na namísto rozšiřování o okolní obce hlavního centra.

Třetí typ je koncentrační areál, který je tvořen dvěma nebo více stejně významnými středisky (polynodální typ). Jedná se o typ, kde výrazně dominují dvě nebo více středisek. V tomto areálu je však zřetelná diferenciací nodálního typu a to zejména kvůli opožděné urbanizaci prostorů mezi hlavními středisky. Jde o relativně autonomní systémy dvou celků, které se propojují, protože centra leží poblíž. Tvar těchto areálů může být různý.

2.2. Další metody hodnocení a vymezení městských aglomerací

Existuje řada dalších metod, které se věnují vymezení a charakterizování zejména městských aglomerací. Metody však velmi často pracují s několika ukazateli a neomezují se jen na práci s hustotou zalidnění, jakožto nejjednodušším ukazatelem, a proto se kvůli nedostatečné datové základně stávají nepoužitelnými pro srovnávání do let 19. století. Samozřejmě, že vymezení aglomerací na základě hustoty zalidnění je velmi jednoduchá metoda, která v určitých případech na svou jednoduchost doplácí, ale zároveň je pro historický kontext nejlépe použitelná. Nutno poukázat právě na jednoduchost samotné metody AMZ tím, že budou popsány metody jiného a hlavně složitějšího a širšího pojetí.

Studiem aglomerací a zejména urbanizace na našem území se zabýval Musil, který ve svých pracích hovoří zejména o vývoji aglomerací. Vůbec poprvé byly usnesením vlády vymezeny sídelní regionální aglomerace (SRA) v roce 1976. V rámci tohoto usnesení byla provedena revize vymezení SRA s ohledem na pracovní propojení (dojíždka do zaměstnání), ekonomický profil území (podíl primárního sektoru) a hustotu zalidnění sledovaného území dále pak s ohledem na územně plánovací kritéria (Musil 1984). Dále pak dochází ještě k vnitřnímu členění aglomerací na jádrovou zónu, střední zónu, marginální zónu A a marginální zónu B.

Matoušek popisuje hodnocení aglomerací na příkladu SRN a sousedních států Česka, kde přihlížejí při tvorbě hranic aglomerované oblasti zejména k hustotě zalidnění, zaměstnanosti v sektorech a k dojíždce (Matoušek 1982). Komentuje také to, že v řadě zemí je výchozí velikost jádrového města aglomerace přizpůsobena místním podmínkám. Jádrová města byla vybírána podle toho, zda měla významné postavení a plnila žádoucí znaky pro místní podmínky. Zejména se však Matoušek

věnoval vymezení pásu v aglomeracích na základě různých okolností. (Matoušek 1986).

Hůrský (1961) se ve svých pracích zaměřuje mimo jiné na spádovost osobní dopravy a dojížděku. Pro vymezení aglomerací však navrhuje použití hned několika ukazatelů. Na to se váže náročnost metody a zvláště složitost, co se týče dostupnosti dat. Aglomerace vymezuje na základě: stupně odlehlosti, intenzity prostorového přesunu lidí (podle hromadné osobní dopravy), zaměstnanosti v sektorech (podíl pracujících v zemědělství), ukazatel vývoje obyvatelstva, hustota obyvatelstva a úroveň technické vybavenosti (zalidněnost zastavěné plochy), členitost půdorysu sídla, stupeň neúplnosti vybavenosti (maloobchody, školy, zdravotnictví).

Zmíněné metody jsou často velmi složité a náročné na objem potřebných dat. Také proto byla vybrána metoda AMZ, protože je nejlépe použitelná. Nutno však zmínit, že některé metody by byly zajisté daleko přesnější.

2.3. Zahraniční autoři

Z metod zahraničních autorů by měla být zmíněna metoda německého geografa O. Bousteda, který vymezoval aglomerace v Německu, na základě určitých socioekonomických faktorů, velmi nezávisle na administrativních hranicích (Bauernschuster 2008). Vymezoval základní tři zóny aglomerací. První zóna – jádrové území vymezil jádrovým městem a sousedními obcemi, které měly minimální hustotou zalidnění 500 ob./km² a méně než 10 % obyvatel zaměstnaných v zemědělství. Druhá zóna – urbanizované území mělo mezi 200 – 500 ob./km², v zemědělství zaměstnaných max. 30 % obyvatelstva a největší část vyjíždějících za prací musela směřovat do jádrového území. Třetí zóna – okrajové území měla stejné podmínky jako druhá zóna, avšak v sektoru zemědělství mohlo být zaměstnáno až 50 % obyvatelstva (Kadlec 2007).

Dále se studiem aglomerací zabývá Grytzell, který používá k porovnávání globálních měst (Londýn, New York) vymezení aglomerace na základě rozšiřování jádrové administrativní oblasti o okolní administrativní jednotky (pro USA „counties“, pro UK „rural districts“). Vytváří tak velmi rozsáhlé regiony pro Londýn a New York na hladině jenom 300 obyv./km², 200 obyv./km², a dokonce 100 obyv./km². Na takto

vytvořených areálech se snaží porovnávat tato dvě globální velkoměsta (Grytzell 1963).

Chan se zabývá urbanismem a určováním největšího města v Číně. A poukazuje na složitost definování urbanizovaných oblastí v Číně, hlavně kvůli rozdílnosti administrativních jednotek. Jako status urbanizovaného území určuje hranici 1500 obyv./km².

K určování hranice města podle Evropské komise je používáno dělení správních oblastí ještě na menší buňky. Nejprve jsou vybrány buňky, které leží v oblasti jádra města a jejichž hustota zalidnění přesahuje 1000 obyv./km². Připojí se všechny správní oblasti, které mají více jak 50 % obyvatel v jádru určeném vybranými buňkami (nad 1000 obyv./km²). Dále jsou určování další zóny jako např.: zóna dojíždění atd. (OECD 2012).

Jak už bylo zmíněno ve světě je používáno hned několik termínů popisujících území města rozšířeného o okolní obce (jiné administrativní jednotky) na základně různých kritérií (hustota zalidnění, dojížděka, zaměstnanost v sektorech atd.).

Ve spojených státech se vymezují tzv. „metropolitan statistical areas“, jejichž funkcí je vystihovat aglomerovanou oblast daného jádrového města. Klasifikace MSA prošla dlouhým vývojem. Kritéria vymezování se mění s příslušným censem každých deset let. Poslední kritéria vydaná k MSA, konkrétně tedy ještě rozděleny na CBSA's (Core Based Statistical Areas) a CSA's (Combined statistical areas), jsou datována k 28. červenci 2010. Procesu samotného vymezení CBSA's a CSA's předchází určování urbanizovaných oblastí a tzv. „urban clusters“ (Federal register 2010). Pro klasifikaci urbanizovaných oblastí musí mít jádro přes 50 000 obyvatel a okolí se vymezuje na základě hustoty zalidnění tzv. „census blocks“. Jádrová oblast musí mít min 1000 obyvatel na čtvereční míli a okolo minimálně 500 obyvatel na čtvereční míli (US Census Bureau 1996). Klasifikování MSA poté probíhá na úrovni „counties“ (okresy), avšak podmínky jsou velmi komplikované a úzce souvisí s určenými urbanizovanými oblastmi. Lze, ale konstatovat, že klasifikování aglomerací v USA, tedy MSA, je založeno na částečně podobných principech a podmínkách jako vytváření AMZ.

3. Cíle a hypotézy

3.1. Cíle práce

V práci je poukazováno na geografickou nepřesnost vymezení měst pouze v jejich administrativních hranicích. A zejména připomenout dílo Korčáka, a to analýzu AMZ, která je upravena, přepracována a aplikována na vybraná města. Cílem práce bylo otestování „chování“ analýzy s nastavenými pravidly, kvůli jejímu možnému další použití ve výzkumu osídlení.

V práci je analýza s určenými pravidly vyzkoušena na vybraných českých a slovenských městech. Pro tato města jsou vytvořeny AMZ, které jsou dále hodnoceny a srovnávány. Na základě problémů při jejich tvorbě je kritizována analýza AMZ jako nástroj pro popsání koncentrace obyvatelstva a vymezování aglomerací. Zachycení vývoje aglomerace a celkové koncentrace obyvatelstva v dané oblasti v čase, konkrétně v letech 1880, 1930, 1980 a 2011, na základě vytvořených AMZ. Hledání souvislostí ve vývoji jeho tvaru, velikosti a orientace. K lepšímu vnímání rozložení obyvatelstva v dané oblasti nám slouží vypočtené koeficienty podle Hampla a jiné ukazatele, které nám pomáhají hodnotit efektivitu analýzy.

Cílem práce je porovnání geografické velikosti měst podle vytvořených AMZ stejně tak jako popis regionální a řádovostní diferenciace AMZ. Podobnosti a odlišnosti ve tvaru, vývoji a velikosti AMZ v Česku a na Slovensku jsou také předmětem závěrečného zhodnocení.

3.2. Hypotéza

Bylo stanoveno, hned několik výzkumných otázek. Jedno z hlavních předpokládaných zjištění byla proměna AMZ v čase. Jak se změnil tvar a orientace AMZ v souvislosti s jinými socioekonomickými faktory? Podle předpokladů měly AMZ jevit jasnou orientaci na vodní toky a to zejména v roce 1880 a to hlavně u měst, kde protékají velmi významné toky - Labe a Vltava. V následujících letech 1930, 1980 a 2011 by už AMZ měly naznačovat vliv komunikací na koncentraci obyvatelstva a to zejména v oblasti měst, jimiž prochází hlavní tahy.

Předpokládali jsme na počátku projev velmi výrazného nárůstu obyvatelstva mezi lety 1880 a 1930 a silný vliv probíhající urbanizace v analýze AMZ. Významná změna v objemu populace žijící v AMZ a rozloze hlavně mezi lety 1930 a 1980

v pohraničních oblastech zejména kvůli odsunu německého obyvatelstva. Předpokládaný vliv komunistické organizace společnosti na AMZ zejména v místech, kde se koncentroval těžební průmysl. A v posledním období (1980-2011) i vliv suburbanizace na tvar a rozlohu AMZ.

Další hypotézou propojování konurbací, jako např.: Liberec – Jablonec, Hradec – Pardubice a jiné. A jestli k propojování sídel dojde, tak na jaké úrovni a v jakých letech. Jak se změní velikosti AMZ v souvislosti s propojováním velkých sídel? Zda podle AMZ vytvořených pro určité hladiny hustoty zalidnění bude, co do rozlohy, či počtu obyvatel AMZ Pardubic větší, než AMZ Hradce Králové?

Zjištění regionálních rozdílů, na všech řádovostních úrovních, ve tvaru, velikosti a typu AMZ v návaznosti na socioekonomické podmínky daného regionu. Prověření rozdílů i na úrovni států Česko - Slovensko

Hlavní otázkou však zůstává, zda je metoda AMZ použitelná pro porovnávání měst, a zda je využitelná i pro mapování jejich vývoje?

4. Analýza

4.1. AMZ podle Jaromíra Korčáka

Areál maximálního zalidnění neboli oblast maximálního zalidnění, myslíme tím území, které má mimořádně husté zalidnění na co možná největší ploše. Není totiž jednoduché určit velikost, jde-li o vymezení geografické jednotky. Korčák (1966) upozorňuje, že velikost města nemůže být vystižena pouhým počtem a složením obyvatelstva. Velmi nelehké je určit hranici velkoměsta vzhledem k jeho souvislé zástavbě, ale téměř nikdy neodpovídá geografická hranice města hranici administrativní, protože administrativa potřebuje hranici stabilní a geografická hranice se stále mění. Rozloha území a počet obyvatel jsou dvě nejdůležitější veličiny a jejich poměr má velmi základní význam. Korčák (1966) říká, že pro analýzu AMZ je důležité vyřešit dva hlavní problémy. Nejprve si určit limitní hodnoty (hladiny), na kterých budeme AMZ určovat a poté stanovit zásady, podle nichž se bude rozšiřovat AMZ neboli „rozřezávat“ hustota zalidnění velkoměsta.

Analýza AMZ podle Korčáka (1966) je metodou hlavně k srovnávání velkoměst ve světě, avšak je založena na velmi subjektivním posouzení o rozšiřování

(rozředování) AMZ neboli připojování okolních obcí do AMZ velkoměsta. Korčák metodu používá na hladině 1000 ob/km² a má určenou dolní mez výsledné rozlohy AMZ, která pro splnění podmínek velkoměsta evropského formátu podle Korčáka musí mít minimálně 100 km² (pro Národní atlas ČSSR hranice snížena na 50 km²). „Když podle obcí rozšiřujeme okolí velikých měst, abychom dosáhli hustoty zalidnění 1 000, přihlížíme k rozložení hlavních komunikací a snažíme se zahrnout města a jiné obce alespoň s hustotou 500. Zároveň se snažíme vymezit hledanou oblast tak, aby měla tvar pokud možno uzavřený, nikoli roztržitý.“ (Korčák 1966, s. 67)

Korčákova analýza, jak je vidno z článku o AMZ, je založena na hlubokých znalostech geografie daného místa a detailních znalostech infrastruktury a socio-ekonomických poměrů dané oblasti. V článku popisuje tvorbu AMZ pro Ostravský region a zmiňuje dvě možnosti. V první variantě připojí Třinec, ačkoliv Ostravu a Třinec oddělují velmi chabě osídlené obce, pro jeho velmi úzké hospodářské vztahy s Ostravou. V druhé variantě Třinec do AMZ nepřidá a poukazuje tím na míru subjektivnosti v tvorbě AMZ.

4.2. Vlastní tvorba AMZ

Metoda analýzy AMZ podle Korčáka byla do určité míry upravena a v této práci aplikována na vybraná města v Česku a na Slovensku, pro demonstraci jejího využití. Byla stanovena nová pravidla pro tvorbu AMZ (viz Metodika), která se snaží potlačit míru subjektivity oproti Korčákovu dílu.

Ve své práci se snažím analýzu použít jednak jako srovnávací nástroj velikosti menších a středních měst, nikoliv jen velkoměst. V mapových výstupech se na proměně AMZ v čase snažím interpretovat historický vývoj městských oblastí (aglomerací) a také určité souvislosti v koncentraci obyvatelstva v blízkosti vodních zdrojů, či komunikací.

Byla provedena analýza AMZ a to na dvou řádovostních úrovních a ve čtyřech časových horizontech. Byl znázorněn vývoj, jak velkých krajských měst, tak i malých okresních měst. Výzkum byl omezen, jen na vybraná krajská města a na okresní města jen ve vybraných krajích, kvůli nadměrnému rozsahu, v případě zpracování pro celé Česko a Slovensko, v rámci bakalářské práce.

Pro analýzu velkých krajských měst byla za Česko zvolena jen města, která splňovala tuto podmínku. Počet obyvatel k 26. 3. 2011 čítal od 90 000 do 105 000 obyvateli. Byla vybrána právě tato podmínka, protože ji v roce 2011 splnilo právě šest českých měst a jsou to města, která se dají dobře porovnávat, protože jsou to vždy krajská města, tudíž by měla ve svém regionu vykonávat stejné funkce, měla by obsluhovat podobně velkou oblast a disponují srovnatelným počtem obyvatel. Jsou to tato města: Liberec, Olomouc, Ústí nad Labem, Hradec Králové, České Budějovice, Pardubice. Dále bylo do analýzy přidáno město Žilina, jako zástupce slovenského krajského města, které disponuje srovnatelným počtem obyvatel. Ačkoliv tato města mají podle sčítání lidu podobný počet obyvatel, nabízela se otázka, jak budou města vymezena metodou AMZ a jak bude analýza použitelná k porovnání jejich velikosti na základě rozlohy a počtu obyvatel žijících v AMZ daného města? Větší města než tato, jsou v Česku už jen Plzeň, Ostrava, Brno a Praha, které mají sice stejnou funkci krajského města, ale jejich rozsáhlost a obsluhovaná oblast je nesrovnatelná se „stotisícovými“ městy.

Pro analýzu na nejnižší úrovni a to sice na úrovni okresních měst byly zvoleny tři reprezentativní kraje za Česko a jeden za Slovensko a v nich provedena analýza pro vybraná okresní města vyjma měst, která byla analyzována jako velká „stotisícová“ krajská města. Byl vybrán Karlovarský kraj, kvůli velmi specifickému pohybu obyvatelstva v této oblasti během 20. století, konkrétně okresy Karlovy Vary a Cheb. Dále byl vybrán kraj Východočeský, tedy současný Královehradecký a Pardubický kraj a analyzovány okresy Trutnov, Jičín a Rychnov nad Kněžnou. Dále byl přidán okres Havlíčkův Brod z Vysočiny. Tyto okresy byly vybrány jako částečný reprezentativní vzorek Čech. Nachází se mezi nimi jak malá, tak velká okresní města, která leží v různých typech krajiny. Jako zástupce Slovenska v analýze byl zvolen Žilinský kraj, vybrán okres Liptovský Mikuláš a okres Námestovo, který téměř celý leží v horské oblasti a některé jeho okresy zasahují do velehorského prostředí Malé Fatry, Javorníků a Tater.

Jako časové roviny pro analýzu AMZ v Českých městech byly zvoleny roky 1880, 1930, 1980 a 2011. Rok 1880 pro odraz uspořádání obyvatelstva v dobách, kdy bylo Česko součástí rakousko-uherské monarchie. Rok 1930 pro demonstraci prvorepublikového rozložení. Rok 1980, kde se odráží vliv tehdejšího komunistického režimu a specifické organizace obyvatelstva v této době. Poslední rok 2011

poukazuje na současné trendy v pohybu obyvatelstva, které se projeví, jak v AMZ krajských, tak okresních měst.

Pro Slovenská města byly vypracovány pouze roky 1980 a 2011 kvůli nedostupným přepočteným digitalizovaným datům.

Zvolené hladiny jsou zvoleny jinak pro krajská města a pro okresní. Pro krajská města byl zvolen násobek hustoty Česka, konkrétně trojnásobek hustoty zalidnění v daném roce (viz tabulka č.1) (Hampl 1989). Násobky hustoty byly zvoleny, protože hustota 400 ob./km² měla docela jiný význam pro městské obyvatelstvo v roce 1880 a v roce 2011. Tudíž by měla volba násobků pro srovnání areálů v několika časových obdobích směrodatnější. AMZ lze tedy přímo srovnávat v jednu roční dobu, avšak při meziročním srovnání musíme přihlížet k zvoleným hustotám (hladinám) zalidnění.

Tabulka č. 1: Hladiny pro analýzu AMZ

	1880	1930	1980	2011
počet obyvatel ČR	8 223 227	10 674 240	10 291 927	10 436 560
hustota zalidnění [obyv./km ²]	104,3	135,3	130,5	132,3
trojnásobná hustota zalidnění [obyv./km²]	312,8	406,0	391,5	397,0

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Určit hladinu pro okresní města bylo komplikovanější, protože počtem obyvatel, značně odlišují. Proto byly určeny hladiny dvě, a to fixní 250 ob./km² a 300 ob./km². Pro menší okresní města byly vytvořeny AMZ na obou hladinách a pro větší okresní města byla vypracována jen hladina 300. AMZ větších okresních měst na hladině 250 byly shledány často velmi rozsáhlé a pozbývaly významu našeho zkoumání. Výjimečně byla použita hladina 150 pro nejmenší okresní města na Slovensku, abychom mohli alespoň částečně naznačit vývoj koncentrace. Fixní hladiny jsou oproti hladinám nastaveným hůře srovnatelné v čase, ale zase lze výsledky jednotlivých roků přímo srovnávat. Můžeme říci, že AMZ s hladinou 250 měla v roce 1930 takovou velikost a v roce 2011 takovou.

Hladiny byly určeny jak násobky, tak fixně pro porovnání obou možností v chování analýzy.

4.3. Vlastní postup při tvorbě AMZ

Analýza AMZ byla provedena pomocí softwaru ArcGIS a MS Excel. Údaje o počtech obyvatelstva za všechny roky na úrovni obcí pro Česko byla stažena z veřejné databáze ČSÚ. Jedná se o historická přepočtená data na územní strukturu v roce 2013. Rozloha byla vypočtena z podkladových dat v ArcGIS, z dat ArcČR 300, která obsahují územní strukturu k 1. 1. 2014. V MS Excel byla propojena historická data o obyvatelstvu z ČSÚ a vypočtené rozlohy vyexportované z ArcGIS. Byly provedeny náležité výpočty a nové vypočtené atributy (hustoty zalidnění) byly zpět přiřazeny k vektorovým datům v ArcGIS.

Pro Slovensko byla část dat obdržena přímo ze Štatistického úradu a část stažena z DATAcube. Data pro roky 1980, 2001 jsou přepočteny na územní strukturu v roce 2001 a data za rok 2011 na územní strukturu v roce 2011. Podkladová data byla stažena ze slovenského Geoportálu a obsahují územní strukturu k 1. 1. 2015. Dále už byla data zpracována opět v MS Excel a ArcGIS.

Analýza byla prováděna ve spolupráci MS Excelu a ArcGIS. Pomocí nástrojů v ArcGIS byl vždy označen hlavní polygon, pro které byla prováděna analýza AMZ, určený katastrálním územím města (obec – polygon). Dále byly připojovány sousední obce podle nejvyšších hustot zalidnění a byly kumulativně přičítány jejich plochy a obyvatelstva. Průběžně byla počítána hustota zalidnění, vždy pro rozšířenou oblast o nové obce. Takto bylo postupováno pořád dál, než bylo dosaženo předem určené hranice (hladiny).

Přesný postup v analýze byl prováděn podle níže uvedených pravidel:

- 1) Celá tvorba vycházela z kartogramu hustoty zalidnění za obce v daném roce, který byl vykreslen v ArcGIS.
- 2) Byl prováděn výběr obcí (viz níže), který byl automaticky řazen (atributová tabulka) podle hustoty zalidnění od nejvyšší hustoty po nejnižší v daném roce. V MS Excel byly s přibývajícími obcemi prováděny výpočty pro postupně se rozrůstající AMZ.
- 3) Jako první byl vždy vybrán polygon určujícího města, jeho katastrální území, (viz Obr. č. 1) a následně v MS Excel vypočtena jeho hustota zalidnění pro příslušný rok. Tímto způsobem byla vytvořena základní plocha AMZ.

4) Jestliže hlavní polygon měl vyšší hustotu zalidnění než zvolená hranice, tak byly všechny jeho sousední obce přidány do výběru (viz Obr. č. 1 – obce A, B, C, D, E, F, G), který byl seřazen podle hustoty zalidnění (viz bod č. 1).

5) Plocha a obyvatelstvo sousední obce s nejvyšší hustotou zalidnění byly kumulativně přičteny k ploše a obyvatelstvu určujícího města a byla vypočtena nová hustota zalidnění pro takto vzniklý areál (AMZ). V Obr. č. 1 je sousední obec s nejvyšší hustotou, obec G, a tudíž je její obyvatelstvo a rozloha přičtena k rozloze a obyvatelstvu hlavního města a AMZ je rozšířen právě o tuto obec.

Poznámka č. 1: Obec byla přiřazena jen tehdy, když nově vzniklá hustota zalidnění AMZ byla stále vyšší než určená hranice anebo klesla maximálně o 10 ob/km² (např.: Byla-li hranice určena 300 ob/km², tak byla obec přiřazena jen v případě, že hustota obyvatel AMZ s přičtenými atributy dané obce neklesla pod 290 ob/km².)

6) Do seřazeného výběru byly přidány všechny sousední obce nově přiřazené obce G (viz Obr. č. 1).

Poznámka č. 2: Jestliže se nějaké obce, z takto přidáných, ve výběru svou hodnotou hustoty zalidnění dostaly nad obce, které už v AMZ byly obsaženy, tak byly automaticky do současného AMZ přiřazeny (např.: Kdyby obec H měla hustotu zalidnění 60 ob/km², tak by byla přiřazena do AMZ, protože by se svou hustotou zalidnění ve výběru zařadila i nad určující město, tzn. že by se vložila již mezi obce do AMZ zařazené. Avšak v dalším pokračování přiřazování obcí by byly vždy přiřazeny nejprve sousední obce obce G, které by se také ve výběru dostaly nad již obsažené obce než sousední obce obce H.

7) Do výběru byly přidány všechny sousední obce nově přiřazené obce G. Dále byla přiřazena obec J, protože ve výběru byla další v pořadí podle hustoty zalidnění.

Poznámka č. 3.: Např.: Kdyby obec J neměla hustotu zalidnění 30 ob/km², ale 25 ob/km² a například obec A by měla hustotu 30 ob/km² namísto 20 ob/km², tak by tvorba AMZ postupovala dále přes obec A.

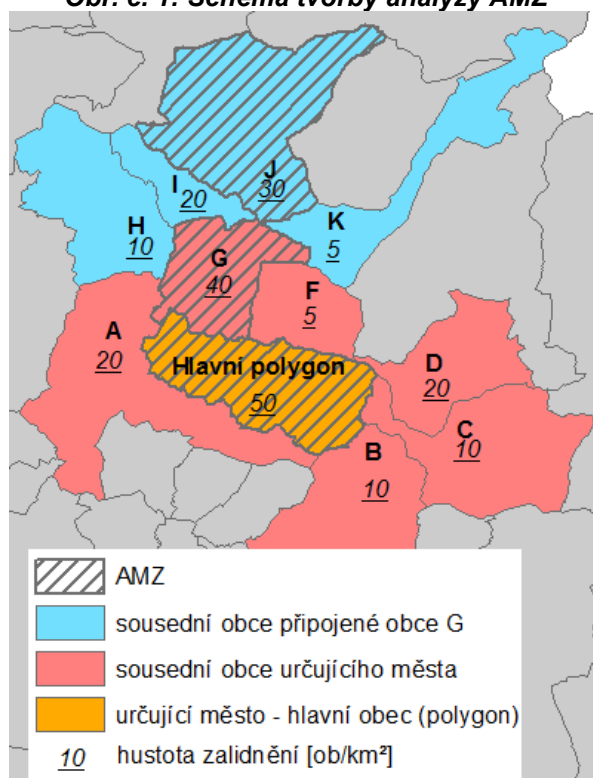
8) Ve schématu na Obr. č. 1 už je jen naznačen další postup v rozšiřování AMZ. Takto byly obce přidávány a jejich atributy přičítány dokud hustota AMZ neklesla pod danou hladinu.

Poznámka č. 4.: Výjimka v tvorbě AMZ nastala: Např.: Jestliže byla hladina pro AMZ nastavena na 300 ob/km². Když AMZ během tvorby vykazoval např. 310 ob/km² a po připojení další obce, která měla nejvyšší hustotu zalidnění, hustota

zalidnění AMZ klesla až pod 290 ob/km² (obec byla velmi rozlehlá), tak byla namísto obce s nejvyšší hustotou připojena obec, po jejíž připojení byla hustota zalidnění AMZ nejbližší požadované hladině 300 ob/km².

Poznámka č. 5.: Nebyla zvolena žádná dolní mez pro výsledné AMZ, ani nebyly připojovány obce, které AMZ zcela obklopuje (Korčák 1966 - pokud možno uzavřený, ne roztříštěný), kvůli co nejpřesnější zachycení vývoje (Coufal 2013).

Obr. č. 1: Schéma tvorby analýzy AMZ



Zdroj: Geoportál SK (podklad), vlastní tvorba

Tato pravidla dávají přednost maximálnímu úhrnu obyvatelstva v AMZ před uzavřeností a soudržností areálu. Nelze podle jednotných pravidel mít AMZ, co do populace největší a zároveň ucelený.

Analýza byla prováděna podle těchto pravidel. Jestliže během tvorby nastal nějaký konflikt nebo problém s dodržením těchto pravidel, je tak vždy uvedeno u daného AMZ.

4.4. Problémy, výhody a nevýhody analýzy

Během analýzy došlo k několika problémům a i takto vymezená pravidla vždy perfektně. Konkrétní problém jsou vždy uvedeny u dané oblasti (AMZ) (viz níže).

Problém nastává, začíná-li AMZ nabývat rozlohy, která pozbývá logického významu. Jestliže byla aplikována hladina 300 na Sokolov v roce 1930 a jeho AMZ se díky propojení s celou severočeskou aglomerací propojil, až téměř s Libercem, tak je tento areál pro náš výzkum nepoužitelný.

Závažným problémem těchto konkrétních pravidel je striktně dané sousedství pro připojení velmi hustě zalidněné obce. Kvůli velmi málo zalidněným obcím na hranicích Královehradeckého a Pardubického kraje ani v jednom ze sledovaných let k propojení těchto krajských měst nedošlo. Můžeme však jen polemizovat, jestli by je Korčák na základě svých hlubokých geografických znalostí propojil či nikoliv.

Další nevýhodou této analytické metody je často velmi rozdílná plocha obcí. Některé obce mají relativně velký počet obyvatel a vzhledem ke historickému územnímu členění nabývají i v roce 2014 velké rozlohy a tudíž jejich hustota není natolik vysoká, aby mohla být obec do AMZ zařazena. Tento problém nastává i při mezinárodním srovnání, kdy má každý stát rozlohy svých nejnižších správních celků nastaveny odlišně, jak konstatuje i Hampl (1986).

Na úrovni okresních měst, která leží v blízkosti města krajského, došlo v případě propojení k obrovskému zkreslení výsledku. Hustota AMZ daného okresního města byla obrovsky navýšena a výsledný AMZ dosahoval velkých rozměrů.

Jako výhodu této analýzy lze považovat to, že pomíjíme jakékoliv administrativní hranice vyššího řádu a AMZ rozšiřujeme opravdu o obce, kde se

koncentruje nejvíc obyvatel bez ohledu na to, v jakém leží kraji atd. Zatímco administrativní hranice mohou být určeny vždy různě a některé hranice měst končí za samotným centrem, tak jiné zahrnují i přilehlé obce. Proto může porovnávání měst na základě sčítání obyvatel jen v jednotkách administrativních být často zavádějící výsledek. Reálná geografická velikost města může dosahovat zcela jiných rozměrů a populace obývající daný areál může dosahovat velmi rozdílných čísel. Zejména v dnešní době je velmi obtížné určování velikosti měst kvůli stále probíhajícím suburbanizačním procesům. Některá města je rozšiřují, zatímco jejich populace se stále sčítá jen v jejich administrativních hranicích.

Metoda pracuje jen s počtem obyvatel a rozlohou, což je velká výhoda z hlediska dostupnosti dat, zejména historických. Jestliže AMZ zpracujeme za několik časových rovin, tak nám výsledek podává informaci o koncentraci obyvatelstva a jejím vývoji v čase.

5. Vývoj sídel v Česku a na Slovensku

5.1. Obecně k sídelní struktuře

Sídelní struktura Česka i Slovenska je výsledkem dlouhého vývoje, který byl v minulosti ovlivňován především závislostí na zemědělské půdě. Lze konstatovat, že populačně větší sídla se nacházejí v oblastech s potenciálem pro zemědělskou výrobu, pokud ovšem nebyla poškozena těžební a průmyslovou výrobou jako např.: na Mostecku či Ostravsku (Mištera 1984). Jak uvádí Bičík (2015 – v tisku) nížinné oblasti s nejkvalitnějšími půdami koncentrují nejen zemědělskou výrobu, ale

Celkově však můžeme říci, že Česko disponuje poměrně hustou sídelní sítí s mnoha menšími městečky a vesnicemi, která je téměř neměnná již od středověku (Ouředníček a kol. 2008). Rozptýl sídelní struktury je největší v podhorských oblastech Čech, dále pak v jižních, západních a východních Čechách, na Českomoravské vrchovině a severozápadní Moravě. Na Slovensku je největší rozptýl sídel hlavně v hornaté střední a východní oblasti a při hranici s Moravou. (Mištera 1984).

S rozptylem sídel částečně souvisí jejich administrativně vymezené správní území, které hraje v AMZ zásadní roli. Proto mohou být vymezení AMZ, co se rozlohy obcí týče, částečně odlišné. Když bychom porovnali AMZ Liberce a AMZ

Českých Budějovic budeme pozorovat rozdíly ve velikostech katastrálních území obcí. Souvisí to i se skutečností, že při tvorbě katastru bylo nutné včlenit všechna území do katastru nějaké obce. Proto mají katastry v horských oblastech podstatně větší rozlohu.

5.2. K vývoji obyvatelstva a sídel v období od poloviny 19. století do 21. století

V podstatě teprve až v 19. století byla provedena první vědecky připravená sčítání obyvatelstva, která jsou použitelná pro detailnější mapování vývoje obyvatelstva a na základě kterých můžeme provádět analýzy týkající se koncentrace obyvatelstva, sídelní struktury atd.

5.3. Období 1869 – 1930

V tomto období byly naše země nejprve součástí rakousko-uherské monarchie a na našem území vzrostl počet obyvatel o 2,9 mil. Z toho 2,5 mil. činil přírůstek v ČSR a jen 435 tisíc na Slovensku. Velký přírůstek hlavně v českých zemích byl zapříčiněn rozsáhlou industrializací v tomto období a nižším vystěhovalectvím, které bylo hlavním důvodem pomalejšího vývoje slovenské populace. Ačkoliv populace měla v tomto období rostoucí tendenci, tak je nutno zmínit, že z území Československa (v roce 1984) se podle Korčáka (1960) kvůli hladu a bídě vystěhovalo až 2 mil. lidí (Mištera 1984).

Dalším významným mezníkem této periody byla I. světová válka, která významně poznamenala populaci Česka a Slovenska. Poté následovala doba meziválečná, kterou výrazně ovlivnila světová hospodářská krize. Počet obyvatel v meziválečném období stoupl téměř o 1,7 mil. Došlo k vyrovnání válečných ztrát, a to hlavně díky zvýšenému přirozenému přírůstku (Mištera 1984).

Období konce 19. století bylo, co do vývoje sídel, velmi rozdílné na Slovensku a v Českých zemích. Sídelní systém se v České kotlině a na severozápadní Moravě se svou hustotou a charakterem spíše podobá Rakousku, Bavorsku či Sasku. Zatímco Slovensko a východní část Moravy svou strukturou osídlení spíše tvoří jakýsi přechodný článek k východoevropskému osídlení. Odlišnosti v charakteru sídelní struktury jsou do velké míry ovlivněny historickým vývojem, kdy se po celé tisíciletí tyto země vyvíjely v různých politickohospodářských podmínkách. Zatímco

v Čechách probíhal proces industrializace už od poloviny 19. stol., ačkoliv přizpůsoben naším podmínkám a možnostem, tak Slovensko zůstalo v rámci převážně agrárních Uher a až na výjimky zcela bez průmyslu (Matoušek 1986).

Po první světové válce se v českém vnitrozemí ještě zvětšil průmyslový potenciál a s ním zesílil i spojený proces nabývání průmyslových měst na počtu obyvatel (Matoušek 1986).

5.4. Období 1930 – 1980

Toto období musíme rozdělit na tři etapy. Nejprve na etapu světové hospodářské krize, která zasáhla Československo, poté na etapu válečnou a v závěru na etapu komunistického režimu.

Zatímco česká populace se dostala do fáze zpomaleného růstu hlavně vlivem hospodářské krize ve 30. letech, tak slovenská populace zažívá díky omezení emigrace do zámoří a zvýšenému přirozenému přírůstku značný rozmach. Ačkoliv je Slovensko vůči českým zemím relativně hospodářsky zaostalé, tak slovenská populace zažívá neobvyklý nárůst. Zásadním impulsem bylo pak zejména vytvoření Československa (Mištera 1984).

Hospodářská krize ve 30. letech neumožnila větší rozvoj průmyslu na Slovensku. Velké disproporce v počtu pracovních míst v průmyslu byla znatelná jak mezi slovenskými a českými městy, tak i mezi městy na území Česka (zaostalé jižní Čechy a Českomoravská vrchovina). Ve 30. letech nemohlo za těžkých podmínek dojít k většímu rozvoji měst. Vzrostla především střediska správy Praha a Bratislava. Vývoj středních a malých měst nebyl až na výjimky nijak převratný (Matoušek 1986).

V období po konci II. světové války došlo k největším změnám v novodobém vývoji obyvatelstva na našem území. Počet obyvatel se snížil o 3 mil. V ČSR o 2,2 mil a v SSR o 106 tis. obyvatel. Tento pokles souvisí částečně se ztrátami během doby válečné, ale hlavně k němu došlo odsunem německého obyvatelstva z českého pohraničí. Výrazný nepoměr ve změně populace slovenské a české byl způsoben hlavně jiným předválečným národnostním složením a zejména pak podílem Němců žijících na území obou zemí. V těchto letech však došlo i k rozsáhlému stěhování lidí do odsunem zasaženého pohraničí a podle Korčáka (1960) se do května roku 1947 přistěhovalo do pohraničí 1,2 mil. obyvatel z vnitrozemí (Mištera 1984).

Zejména bezprostředně po II. světové válce nastaly změny v osídlení v pohraničí Čech a Moravy. Již zmíněný odsun Němců výrazně ovlivnil sídla v pohraničí, avšak k úbytku na počtu obyvatel došlo ve všech velikostních kategoriích obcí, zvláště pak během dosídlování pohraničí. Zatímco vnitrozemí se se ztrátou vyrovnalo již během 50. let, tak v pohraničí k relativnímu vyrovnání došlo až během 60. let (Matoušek 1986).

V poslední fázi, kdy panoval komunistický režim na našem území, se počet obyvatel zvýšil o téměř 3 mil. Tehdejší ČSSR se vykazovala velmi vysokým přirozeným přírůstkem zejména v 70. letech. Na začátku se Slovensko vyznačovalo vyšším přírůstkem než ČSR hlavně z důvodu probíhající industrializace a celkového hospodářského rozvoje státu v těchto letech. Ke konci 70. let však docházelo k sbližování a vyrovnávání trendů, co do vývoje obyvatelstva v obou státech. K největšímu růstu aglomerací vlivem stěhování lidí z venkova do měst (průmyslových center) docházelo mezi lety 1960 – 1978 (Mištera 1984).

V období komunistického režimu, který panoval na našem území v těchto letech, probíhal odlišný vývoj sídel než v kapitalistickém světě. V tomto období a zejména v 50. a 60. letech dominuje výstavba bytových domů v sídlištních formách na okraji jádrových měst, případně v přidružených centrech. Řízená výstavba přispěla k odlišnému vývoji městských aglomerací v socialistických zemích. Zejména se projevila opožděný nástupem suburbanizace oproti kapitalistickému světu.

Zároveň však během této časové periody došlo k částečnému vyrovnání mezi Slovenskem a Českem, hlavně co se pracovních míst v průmyslu týče, vlivem investičně preferovaného Slovenska. Došlo k značnému rozvoji těžkého a chemického průmyslu, který navzdory celkovému rovnoměrnějšímu rozdělení pracovních míst, koncentroval lidi hlavně v oblasti Ostravské pánve, Severočeského kraje, Kladenska, Pardubic, Košic, Bratislavy, Žáru nad Hronem a Humenné (Matoušek 1986).

5.5. Období 1980 – 2011

Tato časová perioda ve své první části zasahuje ještě do posledních devíti let komunistického režimu, dále pak pokračuje rozdělením Česka a Slovenska na dva

samostatné státy. Etapa pokračuje rozmanitým vývojem během 90. let 20. stol a prvních deseti let 21. století.

Zatímco během posledních let komunistického režimu a až do konce roku 1993 počet obyvatel stoupal, tak v roce 1994 se česká populace po dlouhé době dostává do ztrátových hodnot. Tato situace trvá až do roku 2003, kdy začne opět narůstat a to hlavně díky imigraci (Svobodová a kol. 2013).

V sídelní struktuře dochází k nabývání na významu procesu suburbanizace, ačkoliv tento jev probíhá v našich zemích už od počátku 20. století, tak rozvoj nových oblastí v zázemí měst se rozmáhá právě od druhé poloviny 90. let 20. stol. (Ouředníček a kol. 2008). Co se týče vývoje počtu sídel, došlo k významnému přelomu, kdy na počátku posttotalitní periody bylo v česku 4100 obcí a vlivem bouřlivé politické aktivizace lokálních komunit došlo k navýšení počtu obcí na 6251 (k 1. 1. 2011) (Hampel 1998). Čermák (1996) zmiňuje významné změny v migračních pohybech ve vertikální struktuře po roce 1989. Konstatuje, že zatímco v českých zemích byly charakteristické vyšší přírůstky do středně velkých měst (10 – 50 tis. obyv.), tak po roce 1989 je zřetelné zvýšení migrační aktivity do menších obcí (1 – 5 tis. obyv.). Po roce 1994 jsou města nad 10 000 obyvatel ztrátová (Čermák 1996). Další proces, který se začíná projevovat na počátku 90. let je „gentrifikace“. O tomto jevu píše Sýkora (1993). Pojem „gentrifikace“ označuje jako proces - kdy se mladí a obvykle dobře situovaní lidé stěhují do centra města a v některých oblastech i nahrazují původní obyvatelstvo. Dochází k ožívování některých chátrajících čtvrtí v centru města. Tento příliv obyvatelstva zpět do samotného centra města je nutno poznamenat ve spojení s procesem suburbanizace, kde dochází k přesunu populace opačným směrem (Sýkora 1993).

6. Analýza

6.1. Vybraná krajská města

6.1.1. Liberec

V Libereckém regionu, který tvoří Jablonecká a Liberecká konurbace, došlo vzhledem k sdíleným hranicím k propojení v AMZ a to v každém období. Liberecký AMZ se v roce 1980 „rozrostl“ až po Jičín a AMZ měl v tomto roce rozlohu 683, 2 km² a 184 151 obyvatel. Největších rozměrů však AMZ dosáhl v roce 1930, kdy textilní

průmysl v tomto regionu měl výsadní postavení, dosáhl AMZ rozlohy 778, 2 km² a čítal 308 407 obyvatel. Jedná se o hustě zalidněný region a AMZ obývá vyjma roku 1880 vždy přes 50 % celkového obyvatelstva regionu.

Mapa č. 1: AMZ Liberec vývoj v letech 1880 – 2011 (viz příloha č. 1)

Mapa č. 2: AMZ Liberec v letech 1880, 1930, 1980 a 2011 (viz příloha č. 2)

Tabulka č. 2.: Charakteristika regionu Liberec

region Liberec	1880		1930		1980		2011	
	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha
největší sídlo/ celk	12,0 %	3,3 %	16,6 %	3,3 %	22,2 %	3,3 %	22,6 %	3,3 %
sídlo	Liberec	Liberec	Liberec	Liberec	Liberec	Liberec	Liberec	Liberec
2. největší sídlo / celk	3,1 %	1,0 %	8,7 %	1,0 %	9,8 %	1,0 %	9,8 %	1,0 %
sídlo	Jablonec n. N.	Jablonec n. N.	Jablonec n. N.	Jablonec n. N.	Jablonec n. N.	Jablonec n. N.	Jablonec n. N.	Jablonec n. N.
3. největší sídlo / celk	2,7 %	2,1 %	3,2 %	2,1 %	5,8 %	2,1 %	7,9 %	2,1 %
sídlo	Česká Lípa	Česká Lípa	Česká Lípa	Česká Lípa	Česká Lípa	Česká Lípa	Česká Lípa	Česká Lípa
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	17,7 %	6,3 %	28,5 %	6,3 %	37,8 %	6,3 %	40,3 %	6,3 %
1. sídlo / 2. sídlo	3,9	-	1,9	-	2,3	-	2,3	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,1	-	2,7	-	1,7	-	1,2	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,4	-	1,4	-	1,5	-	2,1	-
koeficient H	65,7 %		80,2 %		91,1 %		91,6 %	
koeficient Hv	74,5 %		84,5 %		91,5 %		91,6 %	
obyv. sídel (>2000)	353 421		423 667		321 413		344 912	
rozloha sídel (>2000)	1 838,7		1 695,1		1 003,1		971,2	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	70,3 %		73,6 %		74,5 %		75,9 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	57,1 %		52,6 %		31,1 %		30,2 %	

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

Tabulka č. 3: Charakteristika AMZ Liberec

AMZ Liberec	1880	1930	1980	2011
hladina	310	400	390	400
rozloha AMZ [km ²]	589,9	778,2	683,2	630,3
počet obyvatel AMZ	184 151	308 407	264 021	249 990
rozloha AMZ / celk	18,3 %	24,2 %	21,2 %	19,6 %
obyv AMZ / celk	36,6 %	53,5 %	61,2 %	55,0 %
K	6,7	12,9	13,0	10,8
AMZ / obyv. sídel (>2000)	52,1 %	72,8 %	82,1 %	72,5 %
AMZ / rozl. sídel (>2000)	32,1 %	45,9 %	68,1 %	64,9 %
krajské město ob./ AMZ ob.	32,8 %	31,1 %	36,3 %	41,1 %

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

6.1.2. Ústí nad Labem

Mapa č. 3: AMZ Ústí nad Labem vývoj v letech 1880 – 2011 (viz příloha č. 3)

Mapa č. 4: AMZ Ústí nad Labem v letech 1880, 1930, 1980 a 2011 (viz příloha č. 4)

Tabulka č. 5: Charakteristika regionu Ústí nad Labem

region Ústí nad Labem	1880		1930		1980		2011	
	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha
největší sídlo/ celk	3,6 %	1,7 %	6,8 %	1,7 %	10,1 %	1,7 %	10,8 %	1,7 %
sídlo	Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	Ústí nad Labem
2. největší sídlo / celk	3,1 %	0,4 %	4,8 %	1,6 %	7,0 %	1,6 %	7,6 %	1,6 %
sídlo	Teplice	Teplice	Most	Most	Most	Most	Most	Most
3. největší sídlo / celk	3,0 %	2,1 %	4,8 %	0,4 %	6,1 %	0,4 %	5,8 %	0,4 %
sídlo	Děčín	Děčín	Teplice	Teplice	Teplice	Teplice	Teplice	Teplice
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	9,6 %	4,2 %	16,4 %	3,7 %	23,2 %	3,7 %	24,1 %	3,7 %
1. sídlo / 2. sídlo	1,2	-	1,4	-	1,5	-	1,4	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,0	-	1,0	-	1,1	-	1,3	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,2	-	1,0	-	1,0	-	1,0	-
koeficient H	72,6 %		82,4 %		89,8 %		90,7 %	
koeficient Hv	77,4 %		85,4 %		91,4 %		91,7 %	
obyv. sídel (>2000)	549 138		934 122		686 969		671 358	
rozloha sídel (>2000)	3 004,5		3 159,7		1 753,0		1 729,2	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	70,9 %		79,6 %		77,7 %		77,8 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	54,0 %		56,8 %		31,5 %		31,1 %	

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

Tabulka č. 6: Charakteristika AMZ Ústí nad Labem

AMZ Ústí nad Labem	1880	1930	1980	2011
hladina	310	400	390	400
rozloha AMZ [km ²]	117,5	1905,7	1308,1	1211,1
počet obyvatel AMZ	36 419	761 272	522 107	475 004
rozloha AMZ / celk	2,1 %	34,2 %	23,5 %	21,8 %
obyv AMZ / celk	4,7 %	64,9 %	59,0 %	55,1 %
K	0,1	22,2	13,9	12,0
AMZ / obyv. sídel (>2000)	6,6 %	81,5 %	76,0 %	70,8 %
AMZ / rozl. sídel (>2000)	3,9 %	60,3 %	74,6 %	70,0 %
krajské město ob./ AMZ ob.	76,4 %	10,5 %	17,1 %	19,6 %

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

6.1.3. České Budějovice

Mapa č. 5: AMZ České Budějovice vývoj v letech 1880 – 2011 (viz příloha č. 5)

Mapa č. 6: AMZ České Budějovice v letech 1880, 1930, 1980 a 2011 (viz příloha č. 6)

Tabulka č. 7: Charakteristika regionu České Budějovice

region České Budějovice	1880		1930		1980		2011	
	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha
největší sídlo/ celk	3,6 %	0,6 %	8,2 %	0,6 %	14,4 %	0,6 %	14,9 %	0,6 %
sídlo	České Budějovice	České Budějovice	České Budějovice	České Budějovice	České Budějovice	České Budějovice	České Budějovice	České Budějovice
2. největší sídlo / celk	1,7 %	0,7 %	2,7 %	0,6 %	5,2 %	0,6 %	5,5 %	0,6 %
sídlo	Jindřichův Hradec	Jindřichův Hradec	Tábor	Tábor	Tábor	Tábor	Tábor	Tábor
3. největší sídlo / celk	1,7 %	0,6 %	2,6 %	0,6 %	4,6 %	0,6 %	4,7 %	0,6 %
sídlo	Písek	Písek	Písek	Písek	Písek	Písek	Písek	Písek
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	7,0 %	1,9 %	13,5 %	1,8 %	24,2 %	1,8 %	25,1 %	1,8 %
1. sídlo / 2. sídlo	2,1	-	3,0	-	2,8	-	2,7	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,0	-	1,0	-	1,1	-	1,2	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,1	-	1,4	-	1,3	-	1,3	-
koeficient H	59,5 %		64,8 %		90,1 %		91,2 %	
koeficient Hv	68,1 %		73,6 %		92,2 %		93,3 %	
obyv. sídel (>2000)	392 961		402 547		389 883		411 505	
rozloha sídel (>2000)	4 580,1		4 303,7		2 293,4		2 234,2	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	54,4 %		56,0 %		63,6 %		65,5 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	45,5 %		42,8 %		22,8 %		22,2 %	

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

Tabulka č. 8: Charakteristika AMZ České Budějovice

AMZ České Budějovice	1880	1930	1980	2011
hladina	310	400	390	400
rozloha AMZ [km ²]	112,2	196,8	287,4	374,9
počet obyvatel AMZ	33 120	77 661	111 750	138 759
rozloha AMZ / celk	1,1 %	2,0 %	2,9 %	3,7 %
obyv AMZ / celk	4,6 %	10,8 %	18,2 %	22,1 %
K	0,1	0,2	0,5	0,8
AMZ / obyv. sídel (>2000)	8,4 %	19,3 %	28,7 %	33,7 %
AMZ / rozl. sídel (>2000)	2,5 %	4,6 %	12,5 %	16,8 %
krajské město ob./ AMZ ob.	78,6 %	76,1 %	79,1 %	67,5 %

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

6.1.4. Pardubice a Hradec Králové

Mapa č. 7: AMZ Pardubice a AMZ Hradec Králové vývoj v letech 1880 – 2011 (viz příloha č. 7)

Mapa č. 8: AMZ Pardubice a AMZ Hradec v letech 1880, 1930, 1980 a 2011 (viz příloha č. 8)

Tabulka č. 9: Charakteristika regionu Hradec Králové

region Hradec Králové	1880		1930		1980		2011	
	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha
největší sídlo/ celk	3,9 %	2,2 %	7,7 %	2,2 %	17,1 %	2,2 %	17,2 %	2,2 %
sídlo	Hradec Králové	Hradec Králové	Hradec Králové	Hradec Králové	Hradec Králové	Hradec Králové	Hradec Králové	Hradec Králové
2. největší sídlo / celk	3,6 %	2,2 %	4,3 %	2,2 %	5,3 %	2,2 %	5,5 %	2,2 %
sídlo	Trutnov	Trutnov	Trutnov	Trutnov	Trutnov	Trutnov	Trutnov	Trutnov
3. největší sídlo / celk	2,1 %	0,5 %	2,9 %	0,8 %	3,7 %	0,7 %	3,7 %	0,7 %
sídlo	Jaroměř	Jaroměř	Králové nad La	Králové nad La	Náchod	Náchod	Náchod	Náchod
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	9,7 %	4,9 %	14,9 %	5,1 %	26,1 %	5,1 %	26,5 %	5,1 %
1. sídlo / 2. sídlo	1,1	-	1,8	-	3,3	-	3,1	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,7	-	1,5	-	1,4	-	1,5	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,4	-	1,0	-	1,2	-	1,2	-
koeficient H	61,1 %		75,2 %		87,8 %		87,8 %	
koeficient Hv	69,2 %		79,0 %		87,4 %		88,0 %	
obyv. sídel (>2000)	322 795		389 545		380 564		372 215	
rozloha sídel (>2000)	1 942,6		1 805,7		1 197,3		1 199,1	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	52,2 %		59,5 %		67,8 %		67,9 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	40,8 %		37,9 %		25,2 %		25,2 %	

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

Tabulka č. 10: Charakteristika AMZ Hradec Králové

AMZ Hradec Králové	1880	1930	1980	2011
hladina	310	400	390	400
rozloha AMZ [km ²]	105,7	145,9	338,0	341,4
počet obyvatel AMZ	24 230	58 277	131 653	137 536
rozloha AMZ / celk	2,2 %	3,1 %	7,1 %	7,2 %
obyv AMZ / celk	3,9 %	8,9 %	23,5 %	25,1 %
K	0,1	0,3	1,7	1,8
AMZ / obyv. sídel (>2000)	7,5 %	15,0 %	34,6 %	37,0 %
AMZ / rozl. sídel (>2000)	5,4 %	8,1 %	28,2 %	28,5 %
krajské město ob./ AMZ ob.	100,0 %	86,0 %	73,0 %	68,6 %

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

Tabulka č. 12: Charakteristika regionu Pardubice

region Pardubice	1880		1930		1980		2011	
	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha
největší sídlo/ celk	3,2 %	1,8 %	7,8 %	1,8 %	18,0 %	1,8 %	17,7 %	1,8 %
sídlo	Pardubice	Pardubice	Pardubice	Pardubice	Pardubice	Pardubice	Pardubice	Pardubice
2. největší sídlo / celk	2,6 %	0,7 %	2,8 %	0,7 %	4,2 %	0,7 %	4,5 %	0,7 %
sídlo	Chrudim	Chrudim	Chrudim	Chrudim	Chrudim	Chrudim	Chrudim	Chrudim
3. největší sídlo / celk	1,9 %	0,7 %	2,7 %	0,7 %	3,2 %	0,7 %	3,3 %	0,7 %
sídlo	Svitavy	Svitavy	Svitavy	Svitavy	Svitavy	Svitavy	Svitavy	Svitavy
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	7,7 %	3,3 %	13,2 %	3,3 %	25,4 %	3,3 %	25,5 %	3,3 %
1. sídlo / 2. sídlo	1,2	-	2,8	-	4,3	-	3,9	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,4	-	1,0	-	1,3	-	1,4	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,1	-	1,0	-	1,0	-	1,1	-
koeficient H	63,5 %		71,6 %		87,8 %		88,6 %	
koeficient Hv	68,5 %		75,8 %		88,9 %		88,9 %	
obyv. sídel (>2000)	233 164		269 034		312 888		315 586	
rozloha sídel (>2000)	1 458,6		1 250,1		934,8		940,0	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	45,8 %		49,4 %		61,0 %		61,7 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	32,3 %		27,7 %		20,7 %		20,8 %	

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

Tabulka č. 13: Charakteristika AMZ Pardubice

AMZ Pardubice	1880	1930	1980	2011
hladina	310	400	390	400
rozloha AMZ [km ²]	82,7	169,7	411,1	424,6
počet obyvatel AMZ	16 281	67 649	160 822	168 311
rozloha AMZ / celk	1,8 %	3,8 %	9,1 %	9,4 %
obyv AMZ / celk	3,2 %	12,4 %	31,4 %	32,9 %
K	0,1	0,5	2,9	3,1
AMZ / obyv. sídel (>2000)	7,0 %	25,1 %	51,4 %	53,3 %
AMZ / rozl. sídel (>2000)	5,7 %	13,6 %	44,0 %	45,2 %
krajské město ob./ AMZ ob.	100,0 %	62,4 %	57,5 %	53,9 %

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

6.1.5. Olomouc

Mapa č. 9: AMZ Olomouc vývoj v letech 1880 – 2011 (viz příloha č. 9)

Mapa č. 10: AMZ Olomouc v letech 1880, 1930, 1980 a 2011 (viz příloha č. 10)

Tabulka č. 14: Charakteristika regionu Olomouc

region Olomouc	1880		1930		1980		2011	
	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha
největší sídlo / celk	6,8 %	2,0 %	11,1 %	2,0 %	15,3 %	2,0 %	16,1 %	2,0 %
sídlo	Olomouc	Olomouc	Olomouc	Olomouc	Olomouc	Olomouc	Olomouc	Olomouc
2. největší sídlo / celk	3,6 %	0,7 %	5,5 %	0,7 %	7,8 %	1,1 %	7,1 %	0,7 %
sídlo	Prostějov	Prostějov	Prostějov	Prostějov	Přerov	Přerov	Prostějov	Prostějov
3. největší sídlo / celk	2,7 %	0,9 %	4,3 %	1,1 %	7,3 %	0,7 %	7,1 %	1,1 %
sídlo	Šternberk	Šternberk	Přerov	Přerov	Prostějov	Prostějov	Přerov	Přerov
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	13,1 %	3,6 %	21,0 %	3,8 %	30,4 %	3,8 %	30,3 %	3,8 %
1. sídlo / 2. sídlo	1,9	-	2,0	-	2,0	-	2,3	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,4	-	1,3	-	1,1	-	1,0	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,0	-	1,6	-	1,7	-	1,7	-
koeficient H	57,9 %		65,1 %		89,1 %		89,1 %	
koeficient Hv	72,8 %		79,7 %		89,6 %		89,7 %	
obyv. sídel (>2000)	345 751		433 875		414 003		407 575	
rozloha sídel (>2000)	2 680,9		2 695,6		1 449,5		1 429,8	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	59,2 %		62,2 %		63,8 %		64,9 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	50,9 %		51,2 %		27,5 %		27,1 %	

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

Tabulka č. 15: Charakteristika AMZ Olomouc

AMZ Olomouc	1880	1930	1980	2011
hladina	310	400	390	400
rozloha AMZ [km ²]	208,0	308,4	624,9	553,1
počet obyvatel AMZ	64 254	121 796	240 078	219 689
rozloha AMZ / celk	3,9 %	5,9 %	11,9 %	10,5 %
obyv AMZ / celk	11,0 %	17,4 %	37,0 %	35,0 %
K	0,4	1,0	4,4	3,7
AMZ / obyv. sídel (>2000)	18,6 %	28,1 %	58,0 %	53,9 %
AMZ / rozl. sídel (>2000)	7,8 %	11,4 %	43,1 %	38,7 %
krajské město ob./ AMZ ob.	61,4 %	63,7 %	41,4 %	46,0 %

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

6.1.6. Žilina

Mapa č. 11: AMZ Olomouc vývoj v letech 1980 – 2011 (viz příloha č. 11)

Mapa č. 12: AMZ Olomouc v letech 1880, 1930, 1980 a 2011 (viz příloha č. 12)

Tabulka č. 16: Charakteristika regionu Žilina

region Žilina	1980		2011	
	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha
největší sídlo/ celk	7,9 %	0,9 %	8,4 %	0,9 %
sídlo	Žilina	Žilina	Žilina	Žilina
2. největší sídlo / celk	5,6 %	0,9 %	5,9 %	0,8 %
sídlo	Trenčín	Trenčín	Martin	Martin
3. největší sídlo / celk	5,3 %	0,8 %	5,7 %	0,9 %
sídlo	Martin	Martin	Trenčín	Trenčín
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	18,8 %	2,6 %	20,0 %	2,6 %
1. sídlo / 2. sídlo	1,4	-	1,4	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,1	-	1,0	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,6	-	1,4	-
koeficient H	83,0 %		87,1 %	
koeficient Hv	86,2 %		88,3 %	
obyv. sídel (>2000)	636 139		709 295	
rozloha sídel (>2000)	3 779,2		3 533,8	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	71,4 %		73,1 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	43,6 %		40,7 %	

Zdroj: ŠÚSR (Štatistický úrad Slovenskej republiky), vlastní zpracování

Tabulka č. 17: Charakteristika AMZ Žilina

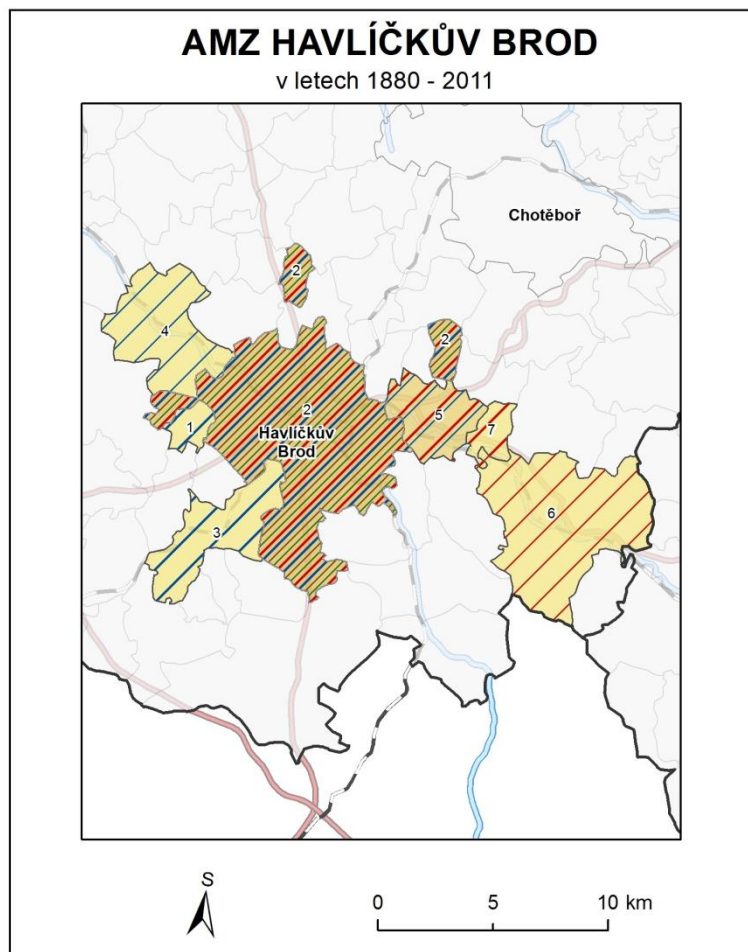
AMZ Žilina	1980	2011
hladina	300	330
rozloha AMZ [km ²]	1077,7	1590,9
počet obyvatel AMZ	322 659	526 223
rozloha AMZ / celk	12,4 %	18,3 %
obyv AMZ / celk	36,2 %	54,2 %
K	4,5	9,9
AMZ / obyv. sídel (>2000)	50,7 %	74,2 %
AMZ / rozl. sídel (>2000)	28,5 %	45,0 %
krajské město ob./ AMZ ob.	21,7 %	15,4 %

Zdroj: ŠÚSR ,vlastní zpracování

6.2. Vybraná česká okresní města

6.2.1. Havlíčkův Brod

Mapa č. 13: AMZ Havlíčkův Brod vývoj v letech 1980 – 2011



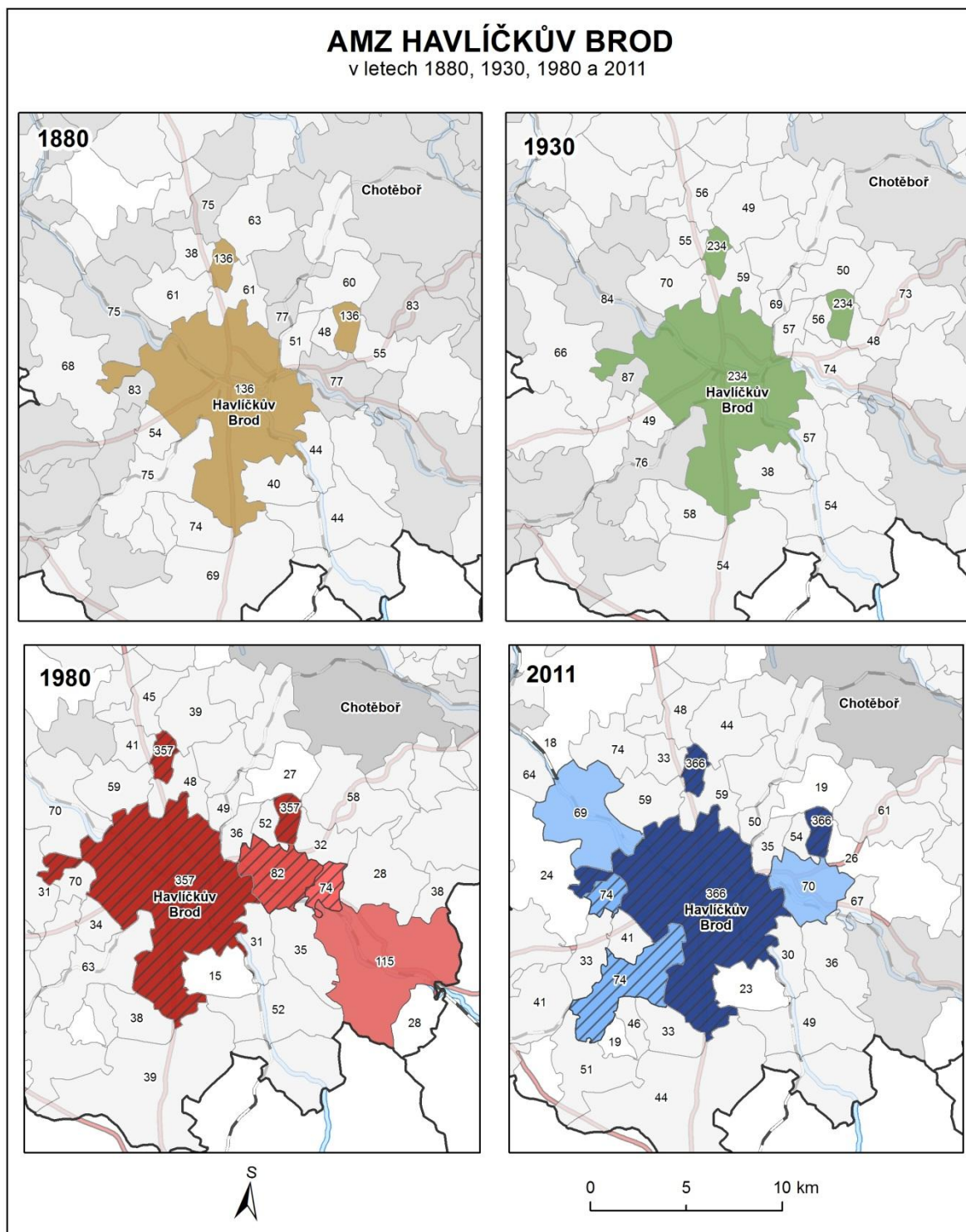
Zdroj: ArcČR 500, ČSÚ, vlastní tvorba

Tabulka č. 18: Obce součásti AMZ (1880 – 2011)

v mapě	obec	1880		1930		1980		2011		Okres
		poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	
1	Hurtova Lhota	248	83,2	259	86,9	209	70,1	222	74,5	Havlíčkův Brod
2	Havlíčkův Brod	8 811	135,7	15 170	233,7	23 146	356,5	23 769	366,1	Havlíčkův Brod
3	Lípa	1 099	74,7	1 119	76,1	933	63,5	1 084	73,7	Havlíčkův Brod
4	Okrouhlice	1 401	75,4	1 561	84,1	1 304	70,2	1 278	68,8	Havlíčkův Brod
5	Pohled	823	77,1	788	73,8	871	81,6	743	69,6	Havlíčkův Brod
6	Přibyslav	4 088	115,8	3 732	105,7	4 049	114,7	3 864	109,4	Havlíčkův Brod
7	Stříbrné Hory	295	78,8	355	94,9	278	74,3	251	67,1	Havlíčkův Brod

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

Mapa č. 14: AMZ Havlíčkův Brod v letech 1880, 1930, 1980 a 2011



Zdroj: ArcČR 500, ČSÚ, vlastní tvorba

Tabulka č. 19: Charakteristika regionu Havlíčkův Brod

region Havlíčkův Brod	1880		1930		1980		2011	
	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha
největší sídlo/ celk	8,1 %	5,1 %	14,3 %	5,1 %	23,6 %	5,1 %	25,2 %	5,1 %
sídlo	Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod
2. největší sídlo / celk	6,1 %	4,3 %	6,4 %	4,3 %	9,6 %	4,3 %	9,9 %	4,3 %
sídlo	Chotěboř	Chotěboř	Chotěboř	Chotěboř	Chotěboř	Chotěboř	Chotěboř	Chotěboř
3. největší sídlo / celk	3,7 %	2,8 %	4,1 %	3,3 %	6,3 %	1,8 %	7,5 %	3,3 %
sídlo	Golčův Jeníkov	Golčův Jeníkov	Světlá n. S.	Světlá n. S.	Ledeč n. S.	Ledeč n. S.	Světlá n. S.	Světlá n. S.
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	17,9 %	12,2 %	24,9 %	12,7 %	39,5 %	11,2 %	42,7 %	12,7 %
1. sídlo / 2. sídlo	1,3	-	2,2	-	2,5	-	2,5	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,6	-	1,6	-	1,5	-	1,3	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,0	-	1,2	-	1,0	-	1,3	-
koeficient H	60,3 %		63,3 %		82,7 %		85,5 %	
koeficient Hv	63,1 %		68,0 %		82,2 %		85,3 %	
obyv. sídel (>2000)	49 010		48 129		54 530		55 161	
rozloha sídel (>2000)	445,2		393,2		272,8		272,8	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	44,9 %		45,5 %		55,6 %		58,5 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	35,2 %		31,1 %		21,6 %		21,6 %	

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

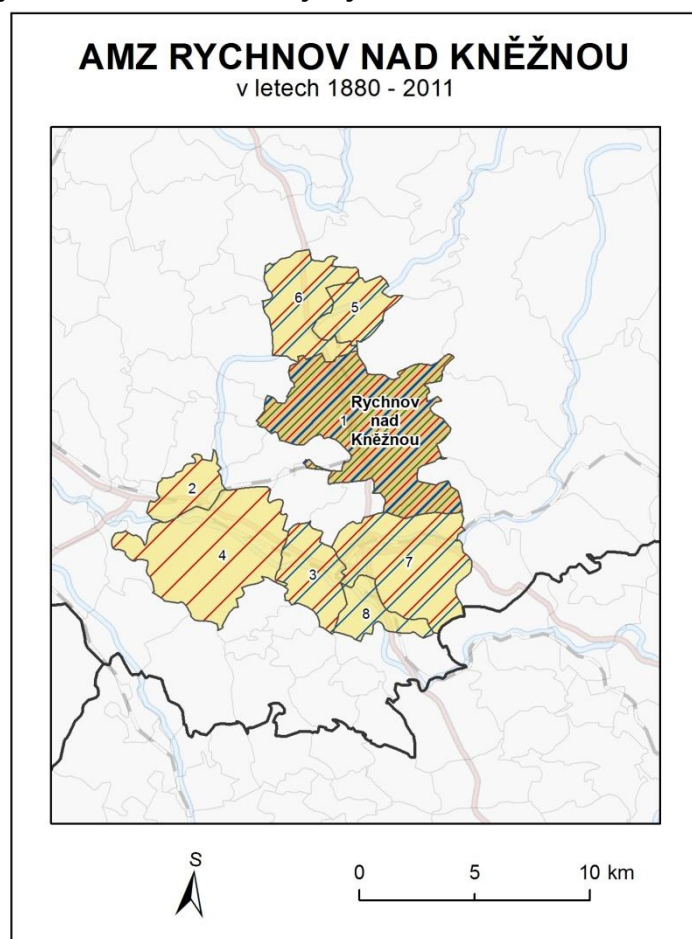
Tabulka č. 19: Charakteristika AMZ Havlíčkův Brod

AMZ Havlíčkův Brod	1880		1930		1980		2011	
	300	250	300	250	300	250	300	250
hladina	300	250	300	250	300	250	300	250
rozloha AMZ [km ²]	-	64,9	-	64,9	-	114,7	82,6	111,9
počet obyvatel AMZ	-	8 811	-	15 170	-	28 344	25 075	27 096
rozloha AMZ / celk	-	5,1 %	-	5,1 %	-	9,1 %	6,5 %	8,8 %
obyv AMZ / celk	-	8,1 %	-	14,3 %	-	28,9 %	26,6 %	28,8 %
K	-	0,4	-	0,7	-	2,6	1,7	2,5
AMZ / obyv. sídel (>2000)	-	18,0 %	-	31,5 %	-	52,0 %	45,5 %	49,1 %
AMZ / rozl. sídel (>2000)	-	14,6 %	-	16,5 %	-	42,0 %	30,3 %	41,0 %
okresní město ob./ AMZ ob.	-	100,0 %	-	100,0 %	-	81,7 %	94,8 %	87,7 %

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

6.2.2. Rychnov nad Kněžnou

Mapa č. 14: AMZ Rychnov nad Kněžnou vývoj v letech 1880 – 2011



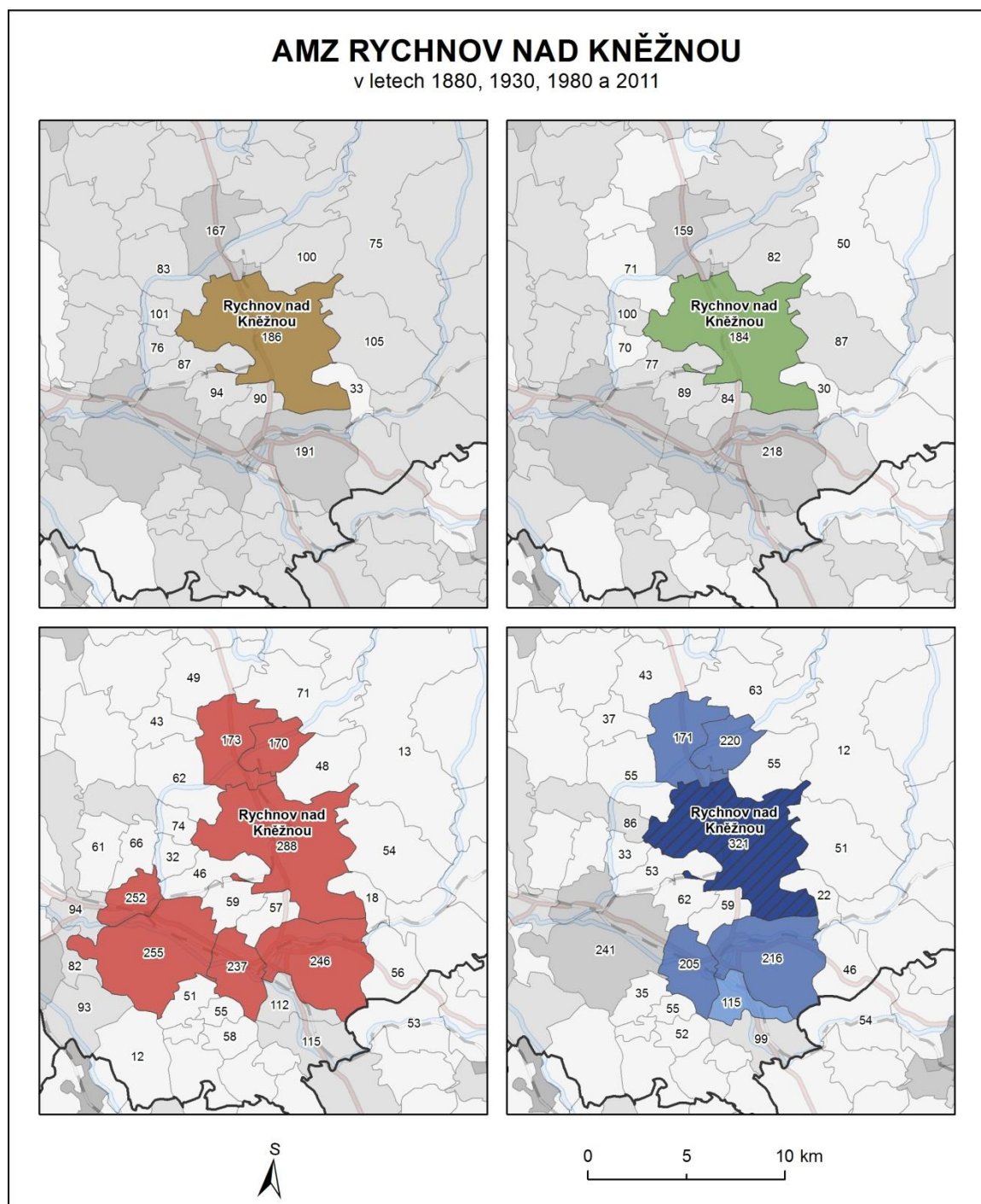
Zdroj: ArcČR 500, ČSÚ, vlastní tvorba

Tabulka č. 20: Obce součástí AMZ (1880 – 2011)

v mapě	obec	1880		1930		1980		2011		Okres
		poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	
1	Rychnov nad Kněžnou	6 493	185,6	6 425	183,6	10 069	287,8	11 241	321,3	Rychnov nad Kněžnou
2	Častolovice	1 156	205,8	1 464	260,6	1 415	251,9	1 655	294,6	Rychnov nad Kněžnou
3	Doudleby nad Orlicí	1 672	187,9	2 500	281,0	2 108	237,0	1 820	204,6	Rychnov nad Kněžnou
4	Kostelec nad Orlicí	4 446	169,7	6 027	230,0	6 690	255,3	6 310	240,8	Rychnov nad Kněžnou
5	Kvasiny	992	149,0	913	137,1	1 130	169,7	1 463	219,7	Rychnov nad Kněžnou
6	Solnice	2 110	166,7	2 009	158,7	2 193	173,2	2 171	171,5	Rychnov nad Kněžnou
7	Vamberk	4 009	190,5	4 586	218,0	5 183	246,3	4 550	216,3	Rychnov nad Kněžnou
8	Záměš	744	134,9	828	150,2	620	112,5	632	114,6	Rychnov nad Kněžnou

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

Mapa č. 15: AMZ Rychnov nad Kněžnou v letech 1880, 1930, 1980 a 2011



Zdroj: ArcČR 500, ČSÚ, vlastní tvorba

Tabulka č. 21: Charakteristika regionu Rychnov nad Kněžnou

region Rychnov nad Kněžnou	1880		1930		1980		2011	
	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha
největší sídlo/ celk	6,2 %	3,6 %	6,7 %	3,6 %	12,7 %	3,6 %	14,4 %	3,6 %
sídlo	Rychnov n. K.	Rychnov n. K.	Rychnov n. K.	Rychnov n. K.	Rychnov n. K.	Rychnov n. K.	Rychnov n. K.	Rychnov n. K.
2. největší sídlo / celk	4,7 %	3,5 %	6,3 %	2,7 %	8,8 %	3,5 %	8,8 %	3,5 %
sídlo	Dobruška	Dobruška	Kostelec nad Orlicí	Kostelec nad Orlicí	Dobruška	Dobruška	Dobruška	Dobruška
3. největší sídlo / celk	4,2 %	2,7 %	5,6 %	3,5 %	8,4 %	2,7 %	8,1 %	2,7 %
sídlo	Kostelec n.O.	Kostelec n.O.	Dobruška	Dobruška	Kostelec n.O.	Kostelec n.O.	Kostelec n.O.	Kostelec n.O.
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	15,1 %	9,7 %	18,6 %	9,7 %	29,9 %	9,7 %	31,4 %	9,7 %
1. sídlo / 2. sídlo	1,3	-	1,1	-	1,4	-	1,6	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,1	-	1,1	-	1,0	-	1,1	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,0	-	1,2	-	1,0	-	1,0	-
koeficient H	53,6 %		59,6 %		81,4 %		81,4 %	
koeficient Hv	63,3 %		69,2 %		82,7 %		84,0 %	
obyv. sídel (>2000)	51 845		48 770		45 492		44 551	
rozloha sídel (>2000)	456,2		397,1		218,7		250,0	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	49,3 %		50,9 %		57,2 %		57,2 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	46,4 %		40,4 %		22,3 %		25,5 %	

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

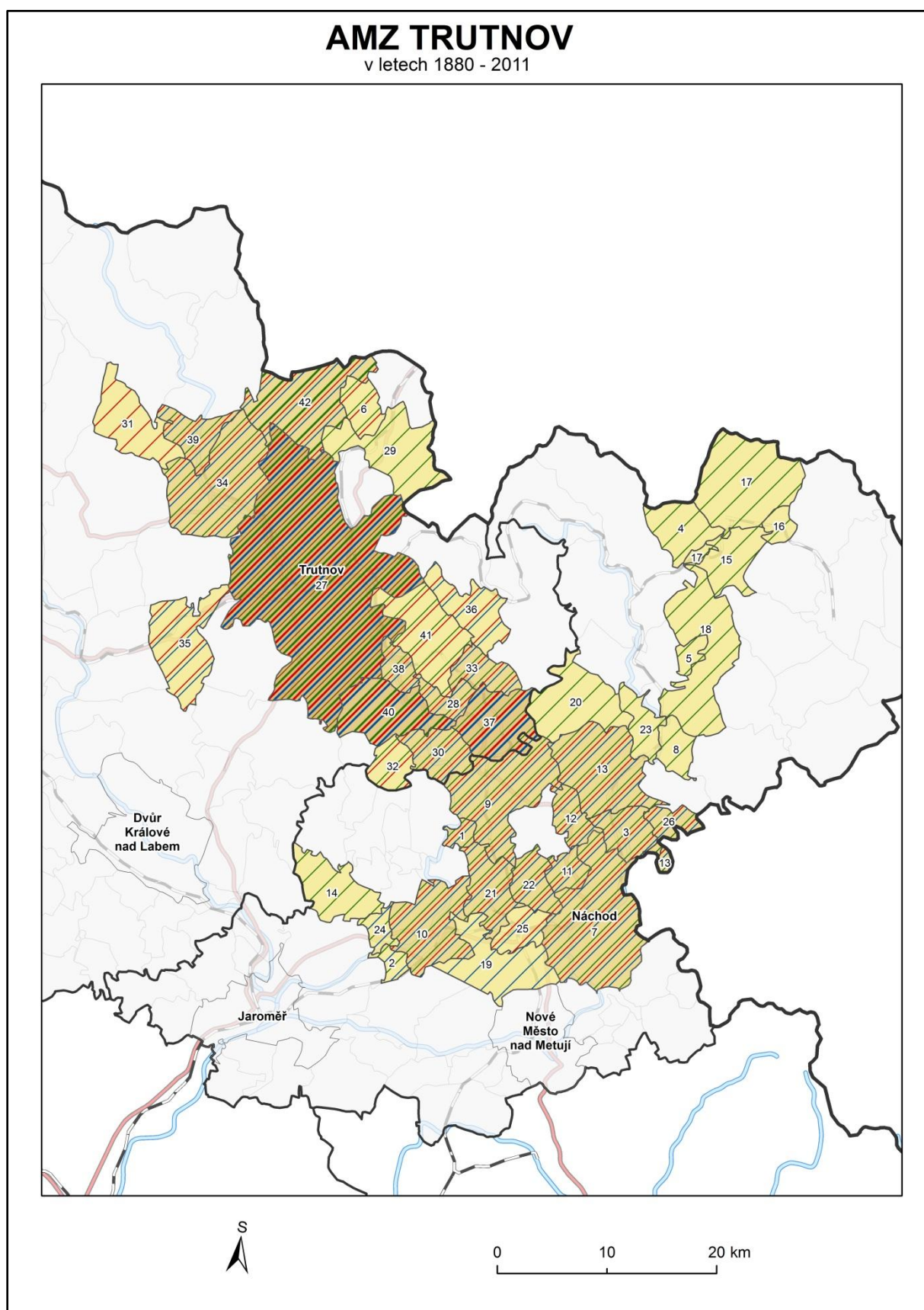
Tabulka č. 22: Charakteristika AMZ Rychnov nad Knežnou

AMZ Rychnov nad Kněžnou	1880		1930		1980		2011	
	300	250	300	250	300	250	300	250
hladina	-	35,0	-	35,0	-	116,1	35,0	89,8
rozloha AMZ [km ²]	-	35,0	-	35,0	-	116,1	35,0	89,8
počet obyvatel AMZ	-	6 493	-	6 425	-	28 788	11 241	21 877
rozloha AMZ / celk	-	3,6 %	-	3,6 %	-	11,8 %	3,6 %	9,1 %
obyv AMZ / celk	-	6,2 %	-	6,7 %	-	36,2 %	14,4 %	28,1 %
K	-	0,2	-	0,2	-	4,3	0,5	2,6
AMZ / obyv. sídel (>2000)	-	12,5 %	-	13,2 %	-	63,3 %	25,2 %	49,1 %
AMZ / rozl. sídel (>2000)	-	7,7 %	-	8,8 %	-	53,1 %	14,0 %	35,9 %
okresní město ob./ AMZ ob.	-	100,0 %	-	100,0 %	-	35,0 %	100,0 %	51,4 %

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

6.2.3. Trutnov

Mapa č. 16: AMZ Trutnov vývoj v letech 1880 – 2011



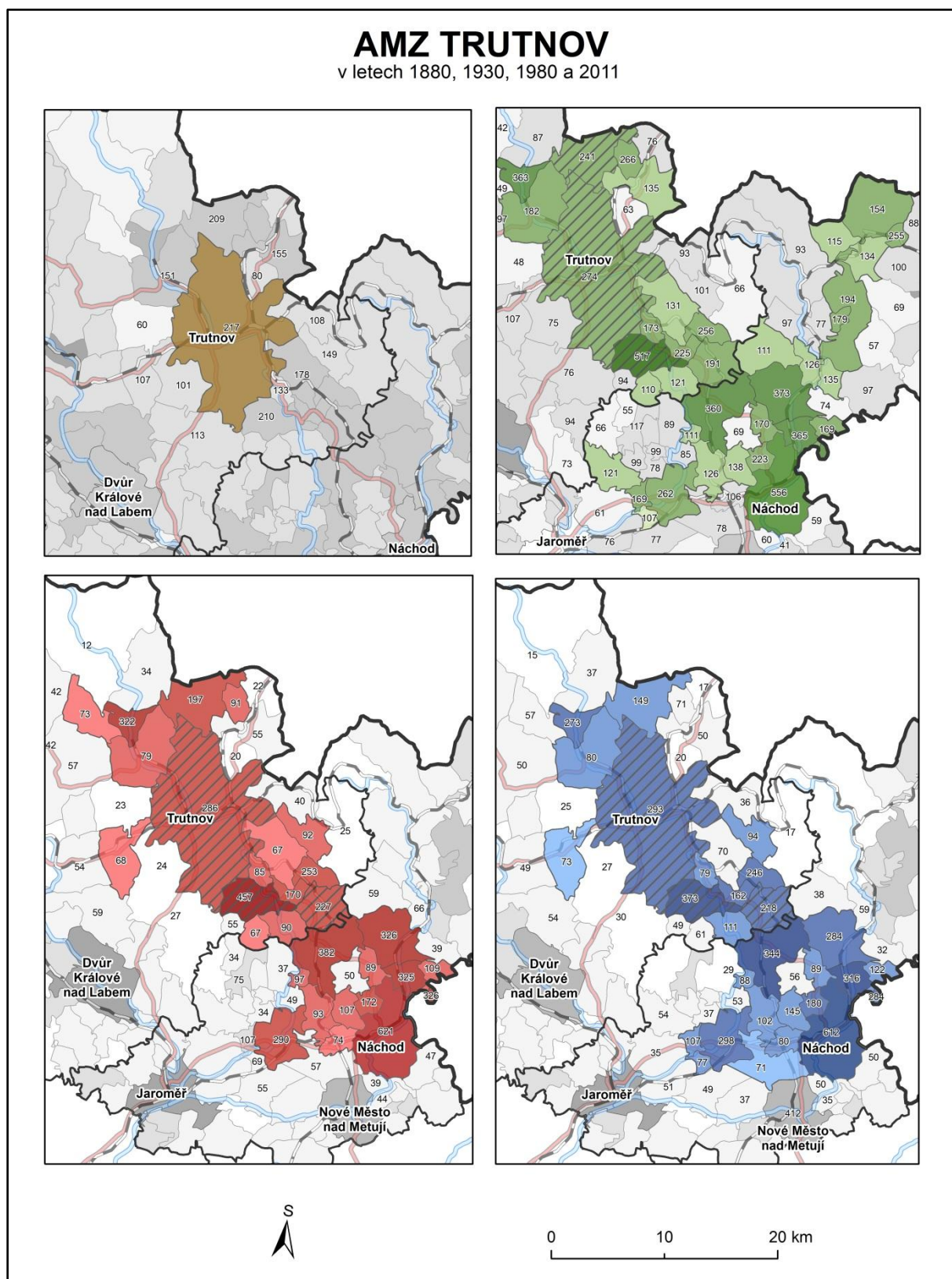
Zdroj: ArcČR 500, ČSÚ, vlastní tvorba

Tabulka č. 23: Obce součástí AMZ (1880 – 2011)

v mapě	obec	1880		1930		1980		2011		Okres
		poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	
1	Červená Hora	323	154,2	233	111,2	204	97,4	184	87,9	Náchod
2	Říkov	353	142,8	264	106,8	171	69,2	190	76,8	Náchod
3	Velké Poříčí	1 477	198,3	2 716	364,7	2 420	324,9	2 354	316,1	Náchod
4	Vernéřovice	1 207	128,3	1 081	114,9	445	47,3	325	34,6	Náchod
5	Bukovice	334	137,2	437	179,4	403	165,5	362	148,7	Náchod
6	Lampertice	1 684	288,3	1 553	265,9	529	90,6	413	70,7	Trutnov
7	Náchod	7 057	211,6	18 535	555,8	20 713	621,1	20 394	611,5	Náchod
8	Bezděkov nad Metují	778	150,4	697	134,7	486	93,9	504	97,4	Náchod
9	Červený Kostelec	6 655	276,5	8 660	359,8	9 196	382,1	8 272	343,7	Náchod
10	Česká Skalice	4 008	230,9	4 554	262,4	5 039	290,3	5 171	297,9	Náchod
11	Dolní Radechová	518	123,2	937	222,9	725	172,5	755	179,6	Náchod
12	Horní Radechová	1 253	225,7	946	170,4	494	89,0	495	89,1	Náchod
13	Hronov	4 719	214,2	8 215	372,8	7 189	326,3	6 247	283,5	Náchod
14	Chvalkovice	1 907	155,0	1 487	120,9	763	62,0	666	54,1	Náchod
15	Jetřichov	1 181	127,5	1 242	134,1	497	53,7	431	46,5	Náchod
16	Hynčice	540	186,7	739	255,5	266	91,9	189	65,3	Náchod
17	Meziměstí	3 640	141,5	3 967	154,2	2 759	107,3	2 517	97,9	Náchod
18	Police nad Metují	4 702	192,7	4 738	194,2	4 676	191,7	4 183	171,5	Náchod
19	Provodov-Šonov	1 376	85,1	1 261	78,0	920	56,9	1 145	70,8	Náchod
20	Stárvov	2 881	174,3	1 843	111,5	976	59,0	628	38,0	Náchod
21	Studnice	1 560	150,4	1 309	126,2	965	93,0	1 055	101,7	Náchod
22	Kramolna	907	129,8	962	137,7	748	107,1	1 011	144,7	Náchod
23	Velké Petrovice	833	136,8	766	125,8	399	65,5	361	59,3	Náchod
24	Velký Třebešov	506	161,2	530	168,8	337	107,3	337	107,3	Náchod
25	Vysokov	675	118,9	604	106,4	419	73,8	455	80,2	Náchod
26	Žďárky	933	202,9	775	168,6	501	109,0	560	121,8	Trutnov
27	Trutnov	22 391	216,7	28 329	274,2	29 506	285,6	30 312	293,4	Trutnov
28	Batňovice	986	220,8	1 003	224,7	757	169,6	723	161,9	Trutnov
29	Bernartice	2 774	154,7	2 426	135,3	982	54,8	896	50,0	Trutnov
30	Havlovice	964	111,0	1 055	121,5	784	90,3	966	111,2	Trutnov
31	Janské Lázně	477	34,7	679	49,4	997	72,6	786	57,2	Trutnov
32	Libňatov	820	140,9	639	109,8	390	67,0	353	60,7	Trutnov
33	Malé Svatoňovice	1 373	203,6	1 729	256,4	1 709	253,4	1 658	245,9	Trutnov
34	Mladé Buky	4 040	150,8	4 887	182,5	2 112	78,9	2 149	80,2	Trutnov
35	Pilníkov	1 820	107,2	1 812	106,7	1 159	68,2	1 239	73,0	Trutnov
36	Radvanice	1 600	148,7	1 086	100,9	994	92,3	1 008	93,6	Trutnov
37	Rtyně v Podkrkonoší	2 500	180,0	2 648	190,7	3 158	227,4	3 027	218,0	Trutnov
38	Suchovršice	572	133,3	742	173,0	366	85,3	341	79,5	Trutnov
39	Svoboda nad Úpou	3 321	428,5	2 816	363,3	2 499	322,4	2 119	273,4	Trutnov
40	Úpice	3 222	210,5	7 909	516,7	6 990	456,7	5 713	373,2	Trutnov
41	Velké Svatoňovice	3 087	177,8	2 280	131,4	1 167	67,2	1 212	69,8	Trutnov

Zdroj: ČSÚ (2013), vlastní zpracování

Mapa č. 17: AMZ Trutnov v letech 1880, 1930, 1980 a 2011



Zdroj: ArcČR 500, ČSÚ (2013), vlastní tvorba

Tabulka č. 24: Charakteristika regionu Trutnov

region Trutnov	1880		1930		1980		2011	
	obýv.	rozloha	obýv.	rozloha	obýv.	rozloha	obýv.	rozloha
největší sídlo / celk	7,9 %	5,2 %	9,2 %	5,2 %	12,4 %	5,2 %	13,3 %	5,2 %
sídlo	Trutnov	Trutnov	Trutnov	Trutnov	Trutnov	Trutnov	Trutnov	Trutnov
2. největší sídlo / celk	4,7 %	1,2 %	6,1 %	1,8 %	8,7 %	1,7 %	9,0 %	1,7 %
sídlo	Jaroměř	Jaroměř	Dvůr Králové n. L.	Dvůr Králové n. L.	Náchod	Náchod	Náchod	Náchod
3. největší sídlo / celk	3,1 %	1,8 %	6,0 %	1,7 %	7,5 %	1,8 %	6,9 %	1,8 %
sídlo	Dvůr Králové n. L.	Dvůr Králové n. L.	Náchod	Náchod	Dvůr Králové n. L.	Dvůr Králové n. L.	Dvůr Králové n. L.	Dvůr Králové n. L.
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	15,8 %	8,2 %	21,2 %	8,6 %	28,6 %	8,6 %	29,2 %	8,6 %
1. sídlo / 2. sídlo	1,7	-	1,5	-	1,4	-	1,5	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,5	-	1,0	-	1,2	-	1,3	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,1	-	1,1	-	1,4	-	1,2	-
koeficient H	65,2 %		77,0 %		85,3 %		85,3 %	
koeficient Hv	70,2 %		80,6 %		86,6 %		88,1 %	
obýv. sídel (>2000)	166 947		207 367		170 064		160 239	
rozloha sídel (>2000)	965,0		916,6		582,9		526,8	
obýv. sídel(>2000)/celk. obýv.	59,1 %		67,0 %		71,4 %		70,4 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl	48,3 %		45,9 %		29,2 %		26,4 %	

Zdroj: ČSÚ (2013), vlastní zpracování

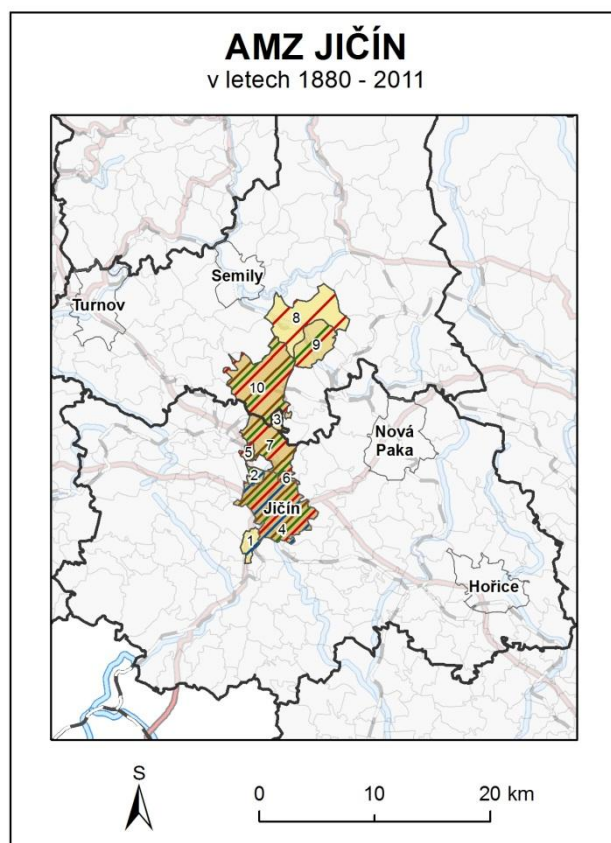
Tabulka č. 25: Charakteristika AMZ Trutnov

AMZ Trutnov	1880		1930		1980		2011	
hladina	300	250	300	250	300	250	300	250
rozloha AMZ [km ²]	-	103,3	140,4	517,9	132,5	427,3	132,5	398,6
počet obyvatel AMZ	-	22 391	41 502	128 913	39 654	106 028	39 052	99 008
rozloha AMZ / celk	-	5,2 %	7,0 %	25,9 %	6,6 %	21,4 %	6,6 %	19,9 %
obýv AMZ / celk	-	7,9 %	13,4 %	41,7 %	16,6 %	44,5 %	17,1 %	43,5 %
K	-	0,4	0,9	10,8	1,1	9,5	1,1	8,7
AMZ / obýv. sídel (>2000)	-	13,4 %	20,0 %	62,2 %	23,3 %	62,3 %	24,4 %	61,8 %
AMZ / rozl. sídel (>2000)	-	10,7 %	15,3 %	56,5 %	22,7 %	73,3 %	25,2 %	75,7 %
okresní město ob./ AMZ ob.	-	100,0 %	68,3 %	22,0 %	74,4 %	27,8 %	77,6 %	30,6 %

Zdroj: ČSÚ (2013), vlastní zpracování

6.2.4. Jičín

Mapa č. 18: AMZ Jičín letech 1880 a 2011



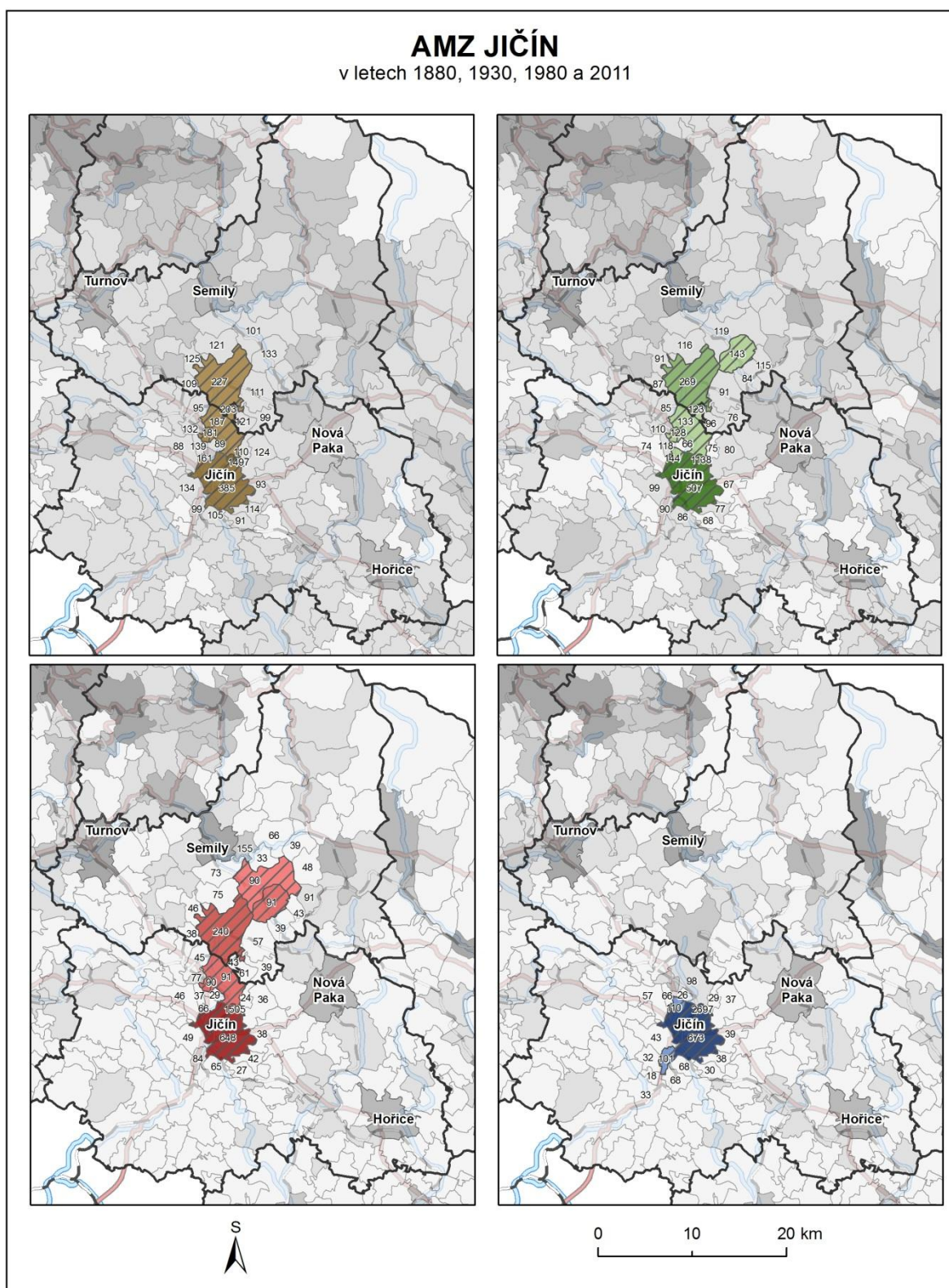
Zdroj: ArcČR 500, ČSÚ (2013), vlastní tvorba

Tabulka č. 26: Obce součástí AMZ (1880 – 2011)

v mapě	obec	1880		1930		1980		2011		Okres
		poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	
1	Staré Místo	301	99,4	271	89,5	253	83,6	305	100,7	Jičín
2	Kbelnice	301	160,8	270	144,2	123	65,7	205	109,5	Jičín
3	Kyje	323	203,0	196	123,2	68	42,7	79	49,7	Jičín
4	Jičín	9 611	385,1	12 664	507,4	16 182	648,3	16 795	672,9	Jičín
5	Podůlší	249	180,5	177	128,3	124	89,9	255	184,9	Jičín
6	Valdice	1 339	1497,2	1 018	1138,2	1 346	1505,0	2 412	2696,9	Jičín
7	Železnice	2 449	186,8	1 738	132,6	1 195	91,1	1 279	97,5	Jičín
8	Košťálov	2 030	101,4	2 384	119,1	1 795	89,7	1 621	81,0	Semily
9	Libštát	1 351	133,4	1 447	142,9	924	91,3	952	94,0	Semily
10	Lomnice nad Popelkou	5810	227,2	6879	269,0	6137	240,0	5648	220,9	Semily

Zdroj: ČSÚ (2013), vlastní zpracování

Mapa č. 19: AMZ Jičín vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011



Zdroj: ArcČR 500, ČSÚ (2013), vlastní tvorba

Tabulka č. 27: Charakteristika AMZ Jičín

region Jičín	1880		1930		1980		2011	
	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha
největší sídlo/ celk	7,7 %	2,6 %	10,4 %	2,6 %	17,8 %	2,6 %	19,1 %	2,6 %
sídlo	Jičín	Jičín	Jičín	Jičín	Jičín	Jičín	Jičín	Jičín
2. největší sídlo / celk	5,7 %	3,0 %	7,8 %	2,3 %	10,2 %	2,3 %	10,4 %	3,0 %
sídlo	Nová Paka	Nová Paka	Hořice	Hořice	Hořice	Hořice	Nová Paka	Nová Paka
3. největší sídlo / celk	5,6 %	2,3 %	7,4 %	3,0 %	9,7 %	3,0 %	10,0 %	2,3 %
sídlo	Hořice	Hořice	Nová Paka	Nová Paka	Nová Paka	Nová Paka	Hořice	Hořice
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	19,0 %	8,0 %	25,5 %	8,0 %	37,8 %	8,0 %	39,5 %	8,0 %
1. sídlo / 2. sídlo	1,4	-	1,3	-	1,7	-	1,8	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,0	-	1,1	-	1,0	-	1,0	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,2	-	1,3	-	1,4	-	1,6	-
koeficient H	64,3 %		72,2 %		86,3 %		86,3 %	
koeficient Hv	68,8 %		75,4 %		86,2 %		88,9 %	
obyv. sídel (>2000)	54 660		60 766		51 392		52 968	
rozloha sídel (>2000)	275,0		261,9		199,2		200,1	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	43,7 %		50,0 %		56,6 %		60,2 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	29,2 %		27,8 %		21,1 %		21,2 %	

ČSÚ (2013), vlastní zpracování

Tabulka č. 28: Charakteristika AMZ Jičín

AMZ Jičín	1880		1930		1980		2011	
	300	250	300	250	300	250	300	250
hladina	300	250	300	250	300	250	300	250
rozloha AMZ [km ²]	67,5	-	79,5	-	96,1	-	99,1	-
počet obyvatel AMZ	19 781	-	24 389	-	27 703	-	29 267	-
rozloha AMZ / celk	7,2 %	-	8,4 %	-	10,2 %	-	10,5 %	-
obyv AMZ / celk	15,8 %	-	20,1 %	-	30,5 %	-	33,3 %	-
K	1,1	-	1,7	-	3,1	-	3,5	-
AMZ / obyv. sídel (>2000)	36,2 %	-	40,1 %	-	53,9 %	-	55,3 %	-
AMZ / rozl. sídel (>2000)	24,5 %	-	30,4 %	-	48,2 %	-	49,5 %	-
okresní město ob./ AMZ ob.	48,6 %	-	51,9 %	-	58,4 %	-	57,4 %	-

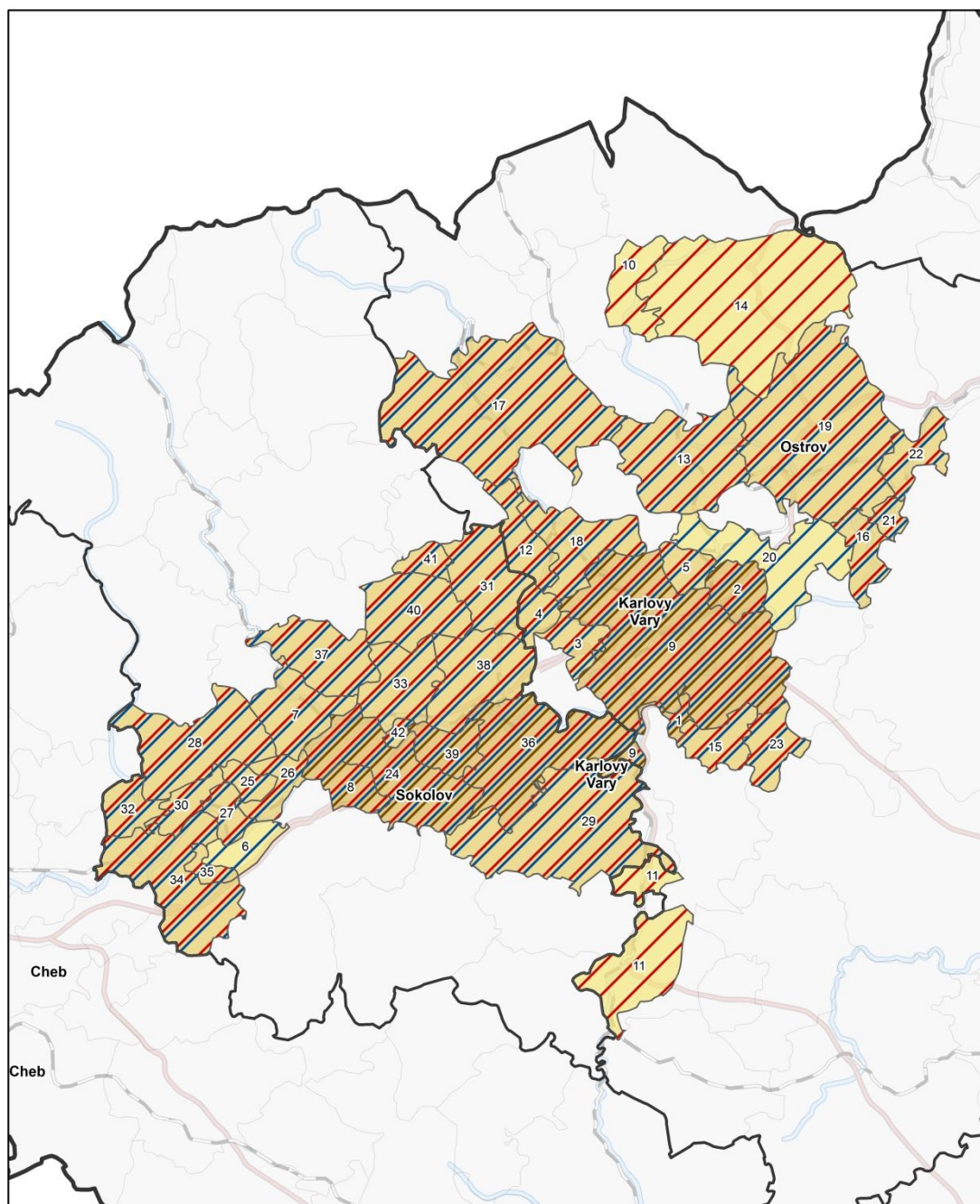
ČSÚ (2013), vlastní zpracování

6.2.5. Karlovy Vary

Mapa č. 20: AMZ Karlovy Vary vývoj v letech 1880 – 2011

AMZ KARLOVY VARY

v letech 1880 - 2011



0 5 10 km

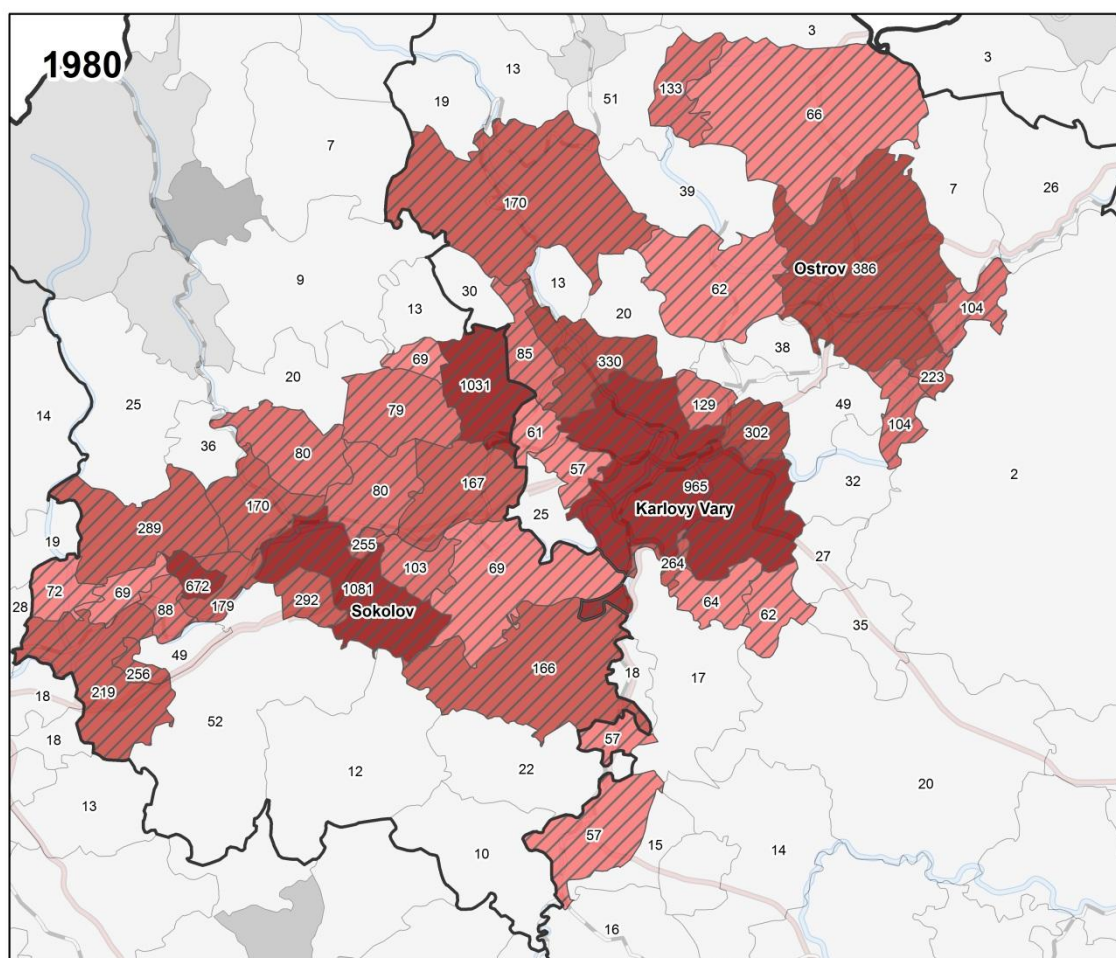
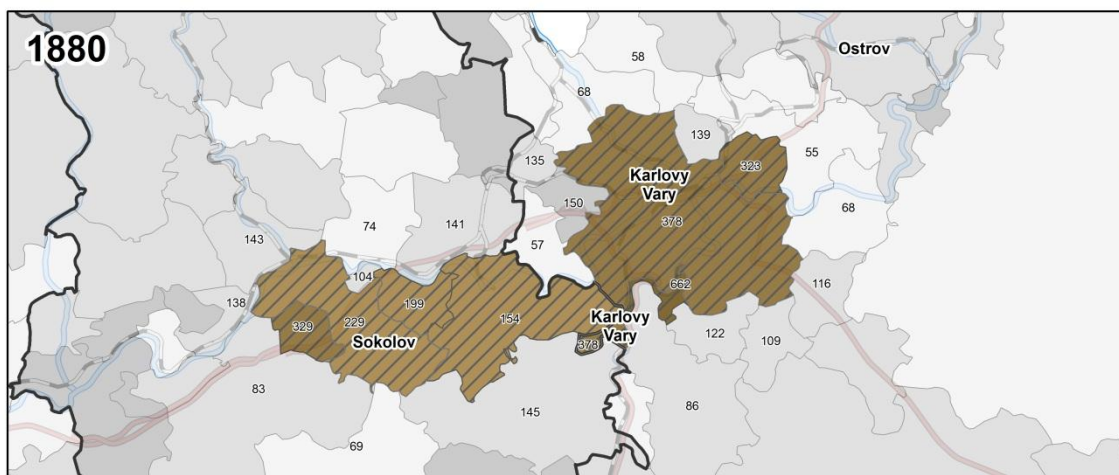
Tabulka č. 29: Obce

v mapě	obec	1880		1930		1980		2011		Okres
		poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	
1	Březová	1 378	661,6	1 726	828,6	549	263,6	549	263,6	Karlovy Vary
2	Dalovice	2 028	323,2	3 704	590,2	1 895	302,0	1 870	298,0	Karlovy Vary
3	Jenišov	778	150,2	1 406	271,4	294	56,8	838	161,8	Karlovy Vary
4	Mírová	527	135,2	989	253,8	239	61,3	311	79,8	Karlovy Vary
5	Otovice	614	139,0	1 480	335,0	569	128,8	698	158,0	Karlovy Vary
6	Šabína	429	84,7	633	125,0	249	49,2	316	62,4	Sokolov
7	Svatava	1 663	143,5	5 879	507,2	1 972	170,1	1 670	144,1	Sokolov
8	Dolní Rychnov	1 676	329,3	3 629	712,9	1 485	291,7	1 477	290,2	Sokolov
9	Karlovy Vary	22 318	377,7	63 506	1 074,9	56 992	964,6	48 639	823,2	Karlovy Vary
10	Abertamy	3 605	414,5	3 824	439,7	1 156	132,9	1 213	139,5	Karlovy Vary
11	Bečov nad Teplou	2 828	142,7	2 853	144,0	1 138	57,4	962	48,5	Karlovy Vary
12	Božičany	412	53,8	1 219	159,1	650	84,8	593	77,4	Karlovy Vary
13	Hroznětín	2 339	98,4	2 615	110,0	1 481	62,3	1 861	78,3	Karlovy Vary
14	Jáchymov	6 709	132,1	7 404	145,8	3 375	66,5	2 838	55,9	Karlovy Vary
15	Kolová	856	121,7	971	138,1	453	64,4	711	101,1	Karlovy Vary
16	Kyselka	600	93,0	1 339	207,6	668	103,6	759	117,7	Karlovy Vary
17	Nejdek	7 747	148,2	14 556	278,5	8 893	170,1	8 145	155,8	Karlovy Vary
18	Nová Role	927	68,5	1 859	137,4	4 467	330,1	3 920	289,7	Karlovy Vary
19	Ostrov	4 313	85,6	5 135	101,9	19 450	385,9	17 859	354,3	Karlovy Vary
20	Sádov	1 070	55,3	2 529	130,8	944	48,8	1 165	60,2	Karlovy Vary
21	Velichov	522	222,5	751	320,2	524	223,4	469	199,9	Karlovy Vary
22	Vojkovice	819	116,9	1 524	217,6	730	104,2	626	89,4	Karlovy Vary
23	Píla	775	109,0	829	116,6	440	61,9	488	68,7	Sokolov
24	Sokolov	5 250	229,1	12 647	551,9	24 763	1 080,7	23 347	1 018,9	Sokolov
25	Bukovany	635	205,0	1 612	520,3	2 083	672,4	1 508	486,8	Sokolov
26	Citice	746	138,0	2 147	397,1	970	179,4	838	155,0	Sokolov
27	Dasnice	273	67,6	473	117,2	357	88,4	318	78,8	Sokolov
28	Habartov	2 419	113,1	4 872	227,8	6 184	289,2	4 822	225,5	Sokolov
29	Horní Slavkov	5 358	145,3	4 294	116,5	6 106	165,6	6 089	165,2	Sokolov
30	Chlum Svaté Maří	1 379	293,1	1 543	328,0	326	69,3	301	64,0	Sokolov
31	Chodov	3 389	237,6	8 044	563,9	14 704	1 030,8	13 748	963,8	Sokolov
32	Kaceřov	584	102,1	781	136,5	411	71,8	420	73,4	Sokolov
33	Královské Poříčí	897	73,5	2 634	215,9	981	80,4	887	72,7	Sokolov
34	Kynšperk nad Ohří	5 635	241,7	7 061	302,9	5 095	218,6	5 736	246,1	Sokolov
35	Libavské Údolí	390	170,3	1 250	545,8	587	256,3	590	257,6	Sokolov
36	Loket	4 120	154,1	5 083	190,1	1 833	68,6	2 978	111,4	Sokolov
37	Lomnice	1 160	83,8	2 668	192,7	1 110	80,2	1 152	83,2	Sokolov
38	Nové Sedlo	2 400	141,4	7 809	460,0	2 834	166,9	2 622	154,4	Sokolov
39	Staré Sedlo	1 294	199,2	1 909	293,9	672	103,5	778	119,8	Sokolov
40	Vintřův	1 066	74,2	2 076	144,6	1 128	78,6	1 081	75,3	Sokolov
41	Vřesová	601	192,3	900	287,9	216	69,1	347	111,0	Sokolov

Mapa č. 21: AMZ Karlovy Vary vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011(a)

AMZ KARLOVY VARY

v letech 1880 a 1980

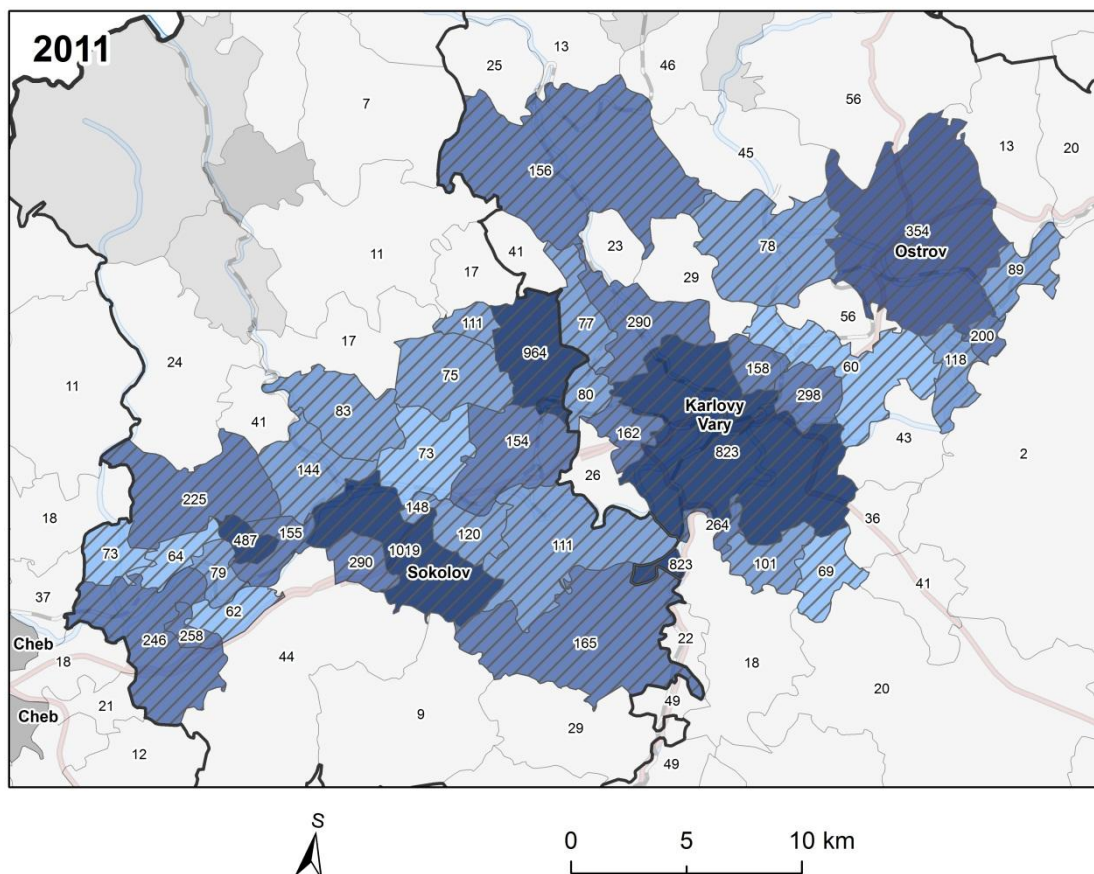


0 5 10 km

Mapa č. 22: AMZ Karlovy Vary vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011(b)

AMZ KARLOVY VARY

v roce 2011

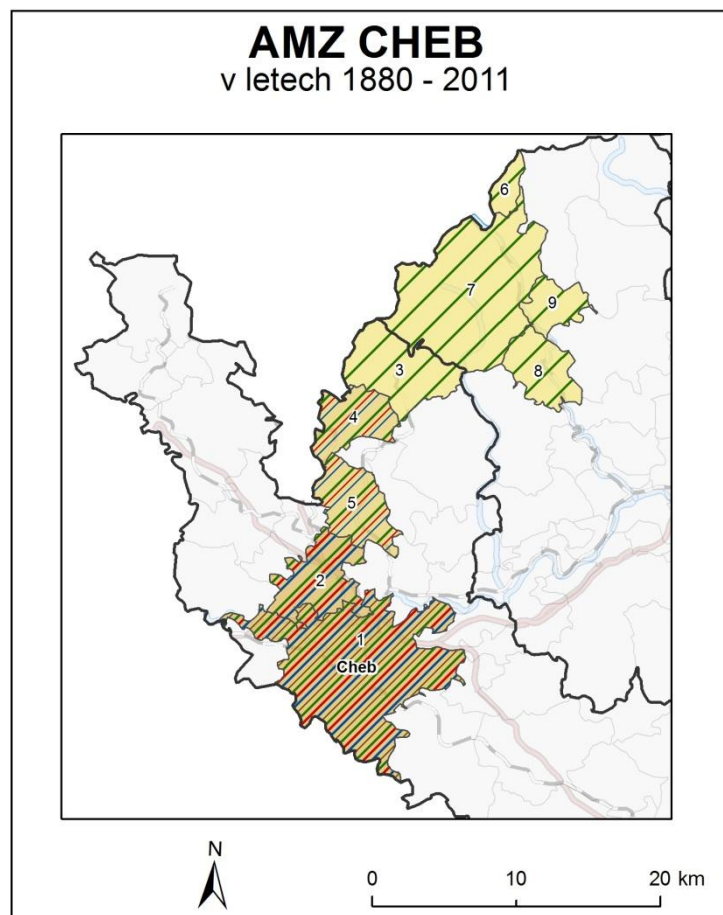


region Karlovy Vary	1880		1930		1980		2011	
	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha
největší sídlo/ celk	9,6 %	2,6 %	18,8 %	2,6 %	25,7 %	2,6 %	23,7 %	2,6 %
sídlo	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary
2. největší sídlo / celk	6,8 %	14,6 %	6,6 %	3,6 %	11,2 %	1,0 %	11,4 %	1,0 %
sídlo	Hradiště	Hradiště	Kraslice	Kraslice	Sokolov	Sokolov	Sokolov	Sokolov
3. největší sídlo / celk	6,1 %	3,6 %	4,3 %	2,3 %	8,8 %	2,2 %	8,7 %	2,2 %
sídlo	Kraslice	Kraslice	Nejdek	Nejdek	Ostrov	Ostrov	Ostrov	Ostrov
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	22,5 %	20,8 %	29,6 %	8,5 %	45,7 %	5,8 %	43,7 %	5,8 %
1. sídlo / 2. sídlo	1,4	-	2,8	-	2,3	-	2,1	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,1	-	1,5	-	1,3	-	1,3	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,8	-	1,0	-	1,3	-	1,3	-
koeficient H	53,3 %		66,5 %		93,5 %		93,5 %	
koeficient Hv	74,3 %		92,5 %		93,4 %		93,4 %	
obyv. sídel (>2000)	186 806		279 381		177 824		159 411	
rozloha sídel (>2000)	1 699,6		1 599,3		688,4		693,0	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	80,0 %		82,5 %		80,3 %		77,6 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	74,9 %		70,5 %		30,4 %		30,6 %	

AMZ Karlovy Vary	1880		1930		1980		2011	
<i>hladina</i>	300	250	300	250	300	250	300	250
rozloha AMZ [km ²]	128,7	182,3	-	-	593,4	-	531,5	-
počet obyvatel AMZ	38 064	45 863	-	-	178 083	-	160 076	-
rozloha AMZ / celk	5,7 %	8,0 %	-	-	26,2 %	-	23,4 %	-
obyv AMZ / celk	16,3 %	19,6 %	-	-	80,4 %	-	77,9 %	-
K	0,9	1,6	-	-	21,0	-	18,3	-
AMZ / obyv. sídel (>2000)	20,4 %	24,6 %	-	-	100,1 %	-	100,4 %	-
AMZ / rozl. sídel (>2000)	7,6 %	10,7 %	-	-	86,2 %	-	76,7 %	-
okresní město ob./ AMZ ob.	58,6 %	48,7 %	-	-	32,0 %	-	30,4 %	-

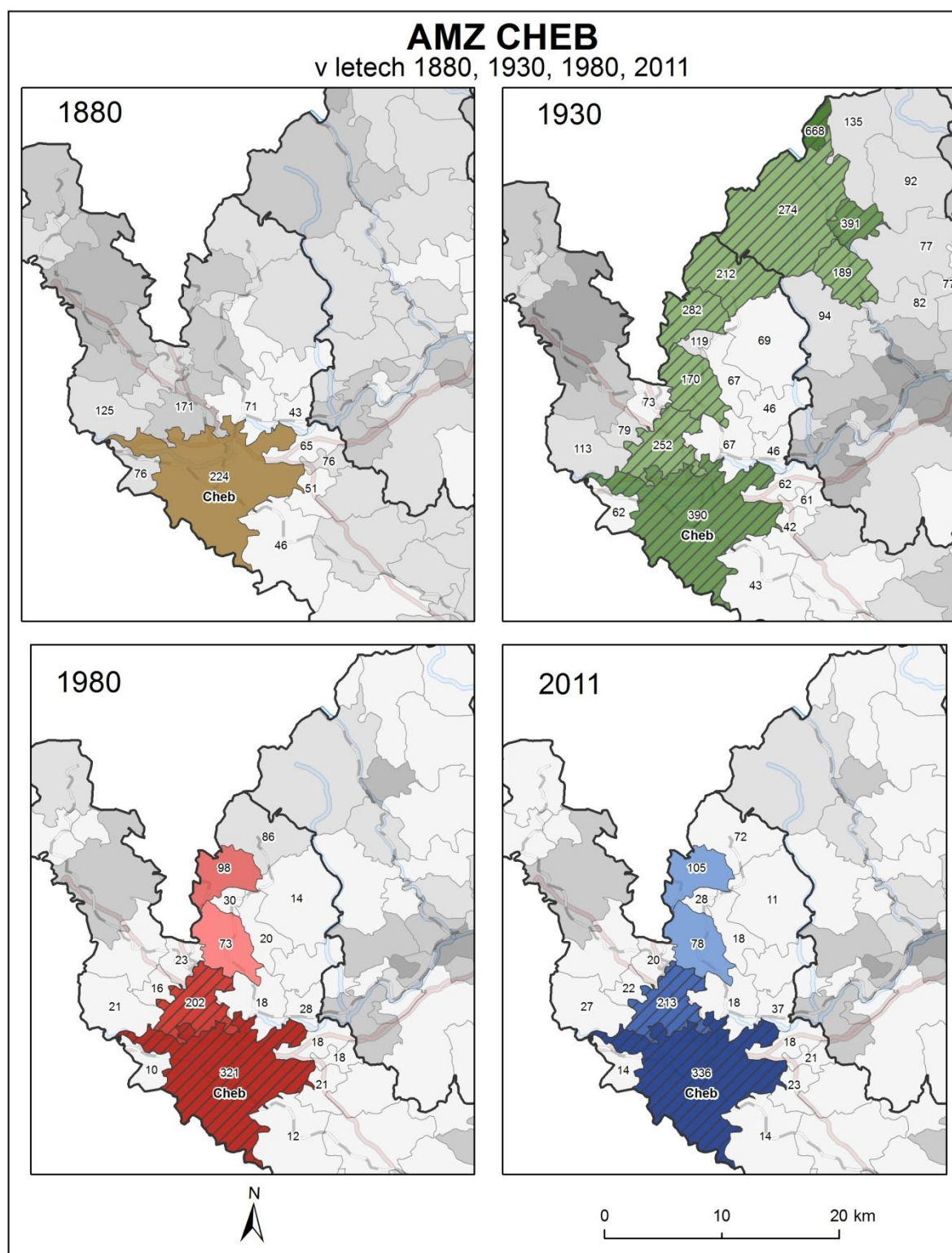
6.2.6. Cheb

Mapa č. 23: AMZ Cheb vývoj v letech (1880 – 2011)



v mapě	obec	1880		1930		1980		2011		Okres
		poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	
1	Cheb	21 575	223,9	37 599	390,2	30 886	320,5	32 401	336,3	Cheb
2	Františkovy Lázně	4 397	170,7	6 497	252,2	5 192	201,5	5 481	212,8	Cheb
3	Luby	4 534	147,7	6 522	212,5	2 644	86,1	2 197	71,6	Cheb
4	Plesná	3 040	157,9	5 425	281,7	1 883	97,8	2 021	105,0	Cheb
5	Skalná	3 787	161,6	3 994	170,4	1 708	72,9	1 836	78,3	Cheb
6	Bublava	2 692	437,7	4 106	667,7	363	59,0	344	55,9	Sokolov
7	Kraslice	14 176	174,3	22 310	274,3	7 371	90,6	6 695	82,3	Sokolov
8	Oloví	2 194	115,3	3 589	188,6	2 146	112,8	1 741	91,5	Sokolov
9	Rotava	2 341	194,9	4 695	390,8	3 784	315,0	3 145	261,8	Sokolov

Mapa č. 24: AMZ Karlovy Vary vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011



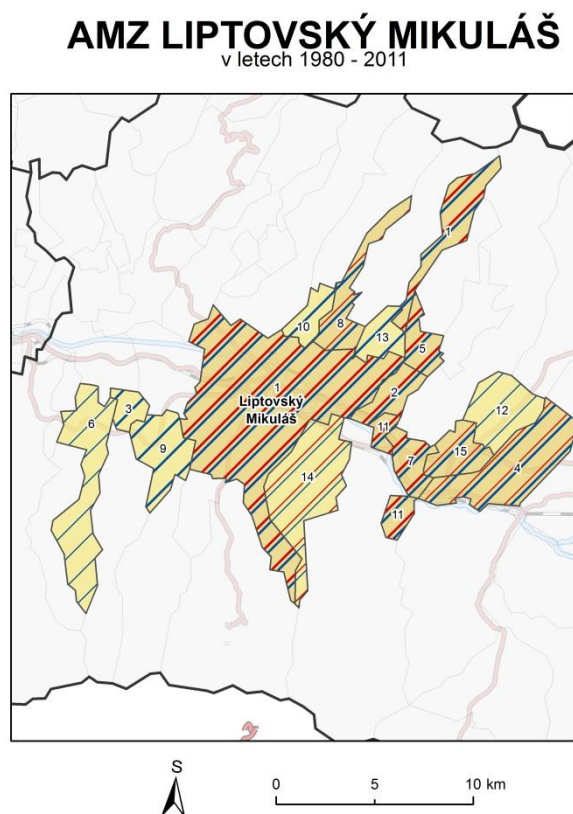
region Cheb	1880		1930		1980		2011	
	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha	obyv.	rozloha
největší sídlo/ celk	14,8 %	8,3 %	19,0 %	8,3 %	29,7 %	8,3 %	31,7 %	8,3 %
sídlo	Cheb	Cheb	Cheb	Cheb	Cheb	Cheb	Cheb	Cheb
2. největší sídlo / celk	12,1 %	4,8 %	14,6 %	4,8 %	14,3 %	4,4 %	12,6 %	4,4 %
sídlo	Aš	Aš	Aš	Aš	Mariánské Lázně	Mariánské Lázně	Mariánské Lázně	Mariánské Lázně
3. největší sídlo / celk	9,7 %	7,0 %	11,3 %	7,0 %	12,4 %	4,8 %	12,4 %	4,8 %
sídlo	Kraslice	Kraslice	Kraslice	Kraslice	Aš	Aš	Aš	Aš
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	36,6 %	20,1 %	44,8 %	20,1 %	56,4 %	17,5 %	56,8 %	17,5 %
1. sídlo / 2. sídlo	1,2	-	1,3	-	2,1	-	2,5	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,2	-	1,3	-	1,2	-	1,0	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,9	-	1,9	-	1,8	-	1,9	-
koeficient H	65,1 %		75,5 %		82,5 %		87,3 %	
koeficient Hv	72,5 %		76,3 %		76,7 %		85,9 %	
obyv. sídel (>2000)	130 544		177 005		87 635		84 672	
rozloha sídel (>2000)	973,5		860,3		522,3		522,6	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	89,5 %		89,3 %		84,2 %		82,9 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	83,6 %		73,9 %		44,9 %		44,9 %	

AMZ Cheb	1880		1930		1980		2011	
hladina	300	250	300	250	300	250	300	250
rozloha AMZ [km ²]	-	96,4	314,0	-	122,1	164,8	122,1	164,8
počet obyvatel AMZ	-	21 575	94 737	-	36 078	39 669	37 882	41 739
rozloha AMZ / celk	-	8,3 %	27,0 %	-	10,5 %	14,2 %	10,5 %	14,2 %
obyv AMZ / celk	-	14,8 %	47,8 %	-	34,6 %	38,1 %	37,1 %	40,9 %
K	-	1,2	12,9	-	3,6	5,4	3,9	5,8
AMZ / obyv. sídel (>2000)	-	16,5 %	53,5 %	-	41,2 %	45,3 %	44,7 %	49,3 %
AMZ / rozl. sídel (>2000)	-	9,9 %	36,5 %	-	23,4 %	31,6 %	23,4 %	31,5 %
okresní město ob./ AMZ ob.	-	100,0 %	39,7 %	-	85,6 %	77,9 %	85,5 %	77,6 %

6.3. Vybraná slovenská okresní města

6.3.1. Liptovský Mikuláš

Mapa č. 25: AMZ Karlovy Vary vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011

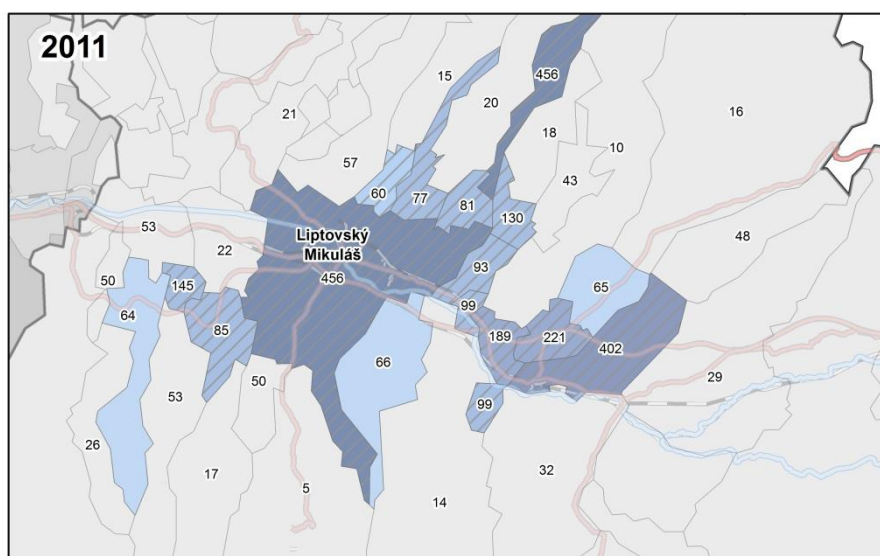
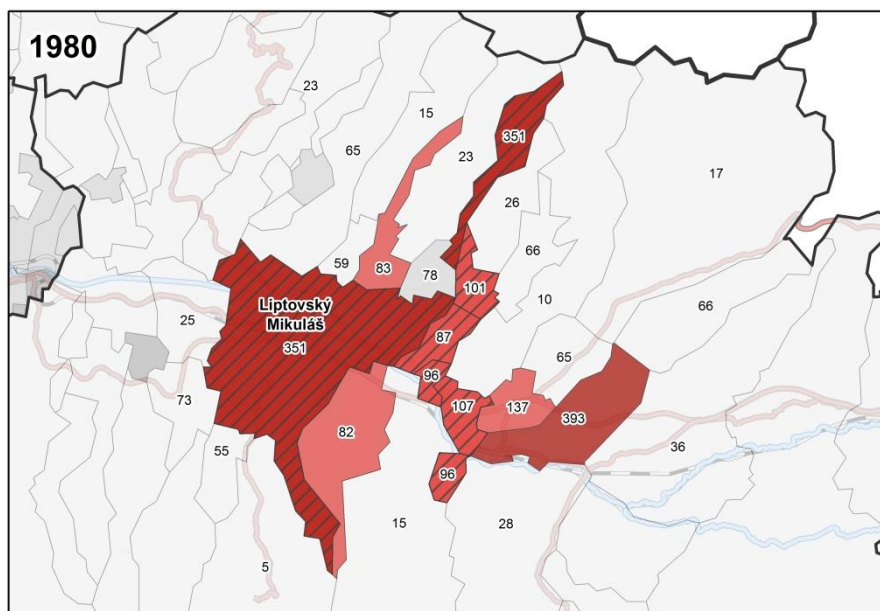


v mapě	obec	1980		2011		Okres
		poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	
1	Liptovský Mikuláš	24 520	351,2	31 846	456,2	Liptovský Mikuláš
2	Beňadiková	437	87,1	469	93,5	Liptovský Mikuláš
3	Gôtoľany	517	178,5	421	145,4	Liptovský Mikuláš
4	Liptovský Hrádok	7 175	392,7	7 337	401,6	Liptovský Mikuláš
5	Liptovský Ondrej	464	101,1	596	129,8	Liptovský Mikuláš
6	Ľubeľa	1 285	73,9	1 119	64,3	Liptovský Mikuláš
7	Podtureň	542	107,0	955	188,5	Liptovský Mikuláš
8	Smrečany	669	83,2	619	77,0	Liptovský Mikuláš
9	Svätý Kríž	694	73,1	809	85,2	Liptovský Mikuláš
10	Trstené	237	58,6	241	59,6	Liptovský Mikuláš
11	Uhorská Ves	444	96,5	454	98,7	Liptovský Mikuláš
12	Vavrišovo	653	64,9	649	64,5	Liptovský Mikuláš
13	Veterná Poruba	360	78,4	373	81,3	Liptovský Mikuláš
14	Závažná Poruba	1 539	82,0	1 247	66,5	Liptovský Mikuláš
15	Liptovský Peter	855	137,5	1 375	221,0	Liptovský Mikuláš

Mapa č. 26: AMZ Karlovy Vary vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011

AMZ LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ

v letech 1980 a 2011



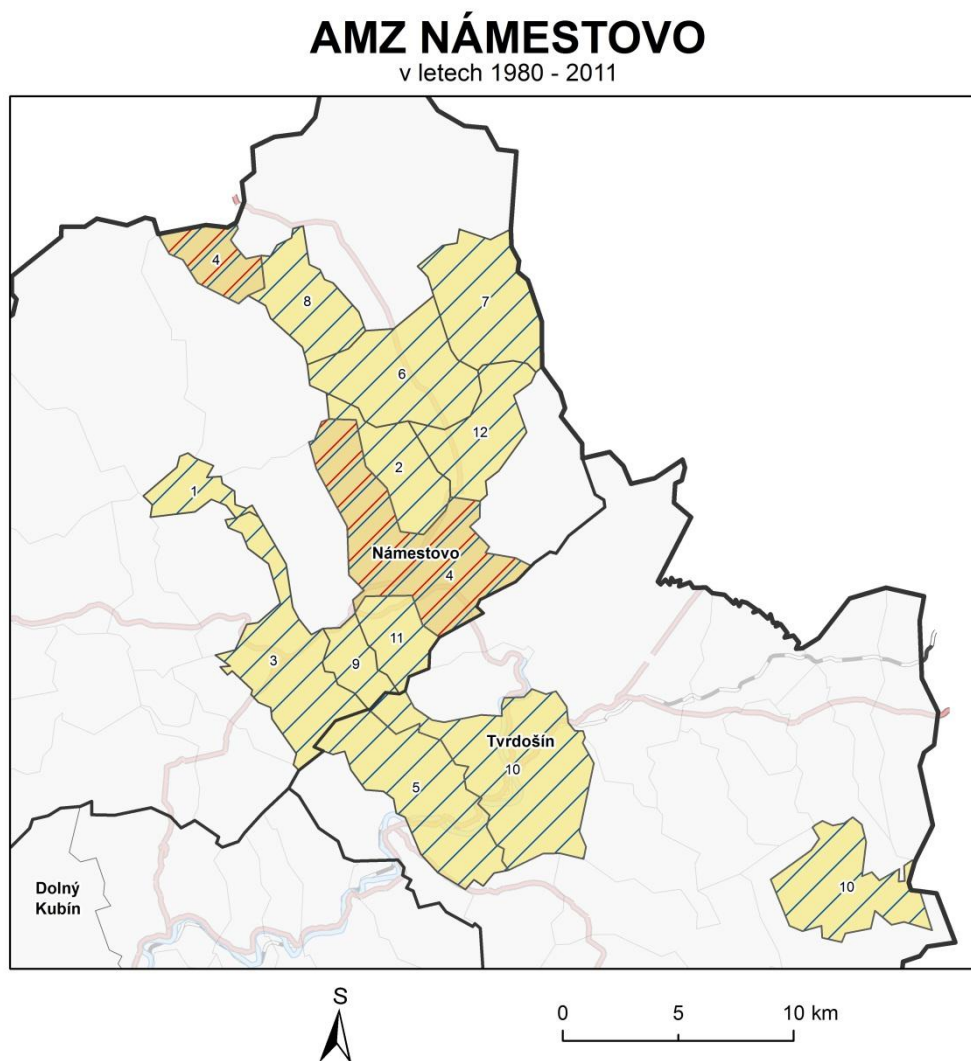
0 5 10 km

region Liptovský Mikuláš	1980		2011	
	<i>obyv.</i>	<i>rozloha</i>	<i>obyv.</i>	<i>rozloha</i>
největší sídlo/ celk	35,7 %	5,2 %	43,9 %	5,2 %
sídlo	Liptovský Mikuláš	Liptovský Mikuláš	Liptovský Mikuláš	Liptovský Mikuláš
2. největší sídlo / celk	10,4 %	1,4 %	10,1 %	1,4 %
sídlo	Liptovský Hrádok	Liptovský Hrádok	Liptovský Hrádok	Liptovský Hrádok
3. největší sídlo / celk	4,1 %	4,5 %	3,3 %	4,5 %
sídlo	Važec	Važec	Važec	Važec
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	50,2 %	11,0 %	57,4 %	11,0 %
1. sídlo / 2. sídlo	3,4	-	4,3	-
2. sídlo / 3. sídlo	2,6	-	3,0	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,0	-	1,1	-
koeficient H	89,0 %		89,0 %	
koeficient Hv	91,7 %		91,7 %	
obyv. sídel (>2000)	39 228		43 749	
rozloha sídel (>2000)	372,4		341,4	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	57,1 %		60,4 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	27,8 %		25,5 %	

AMZ Liptovský Mikuláš		1980		2011	
hladina		300	250	300	250
rozloha AMZ [km²]		89,1	145,4	147,6	193,9
počet obyvatel AMZ		26 407	36 756	45 189	48 204
rozloha AMZ / celk		6,6 %	10,8 %	11,0 %	14,5 %
obyv AMZ / celk		38,4 %	53,5 %	62,4 %	66,5 %
K		2,6	5,8	6,9	9,6
AMZ / obyv. sídel (>2000)		67,3 %	93,7 %	103,3 %	110,2 %
AMZ / rozl. sídel (>2000)		23,9 %	39,0 %	43,3 %	56,8 %
okresní město ob./ AMZ ob.		92,9 %	66,7 %	70,5 %	66,1 %

6.3.2. Námestovo

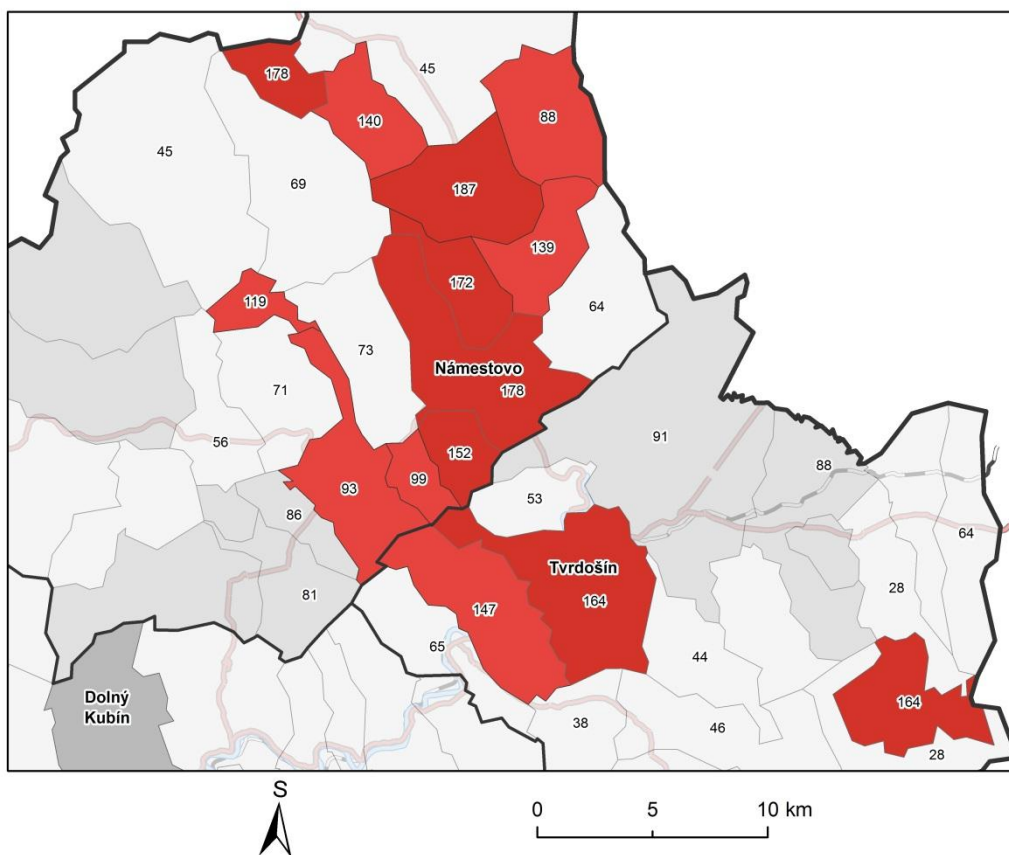
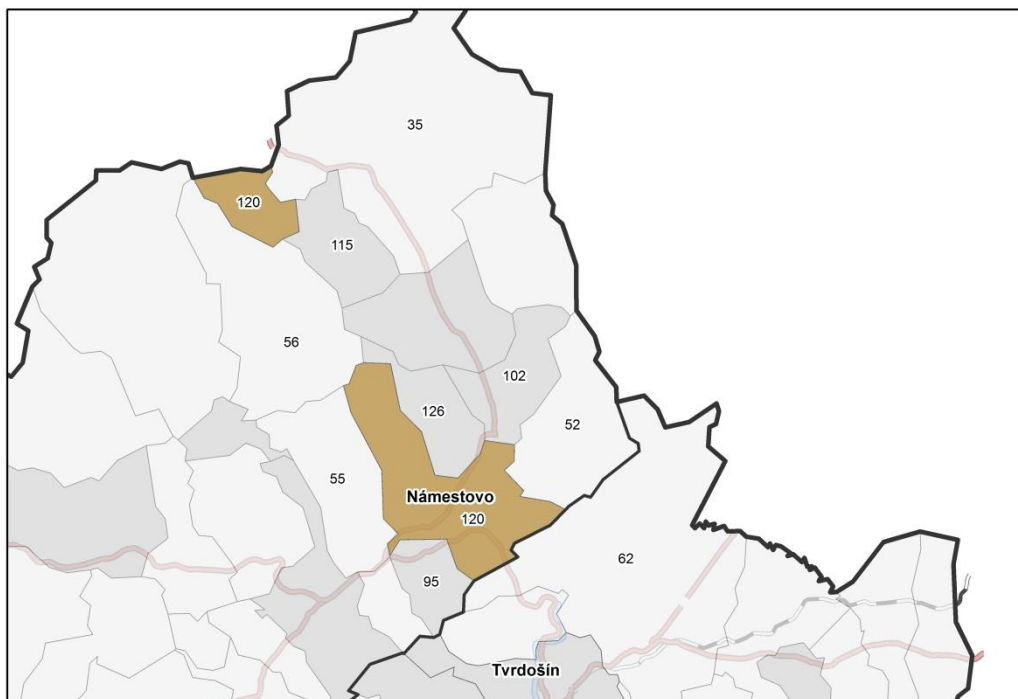
Mapa č. 27: AMZ Námestovo vývoj v letech 1880, 1930, 1980 a 2011



v mapě	obec	1980		2011		Okres
		poč. obyv.	hust. zal.	poč. obyv.	hust. zal.	
1	Beňadovo	549	84,2	775	118,9	Námestovo
2	Klin	1 625	126,2	2 210	171,6	Námestovo
3	Lokca	1 935	79,4	2 267	93,1	Námestovo
4	Námestovo	5 329	120,3	7 899	178,3	Námestovo
5	Nižná	3 822	138,7	4 040	146,6	Tvrdošín
6	Rabča	3 254	131,5	4 625	186,9	Námestovo
7	Rabčice	1 555	69,8	1 960	88,0	Námestovo
8	Sihelné	1 682	115,4	2 043	140,2	Námestovo
9	Ťapešovo	479	72,5	657	99,4	Námestovo
10	Tvrdošín	7 581	134,2	9 289	164,5	Tvrdošín
11	Vavrečka	874	94,9	1 400	152,1	Námestovo
12	Zubrohlava	1 592	102,3	2 163	139,0	Námestovo

AMZ NÁMESTOVO

v letech 1980 a 2011



region Námestovo	1980		2011	
	<i>obyv.</i>	<i>rozloha</i>	<i>obyv.</i>	<i>rozloha</i>
největší sídlo/ celk	10,3 %	4,8 %	9,8 %	4,8 %
sídlo	Tvrdošín	Tvrdošín	Tvrdošín	Tvrdošín
2. největší sídlo / celk	7,2 %	3,8 %	8,3 %	3,8 %
sídlo	Námestovo	Námestovo	Námestovo	Námestovo
3. největší sídlo / celk	7,0 %	7,1 %	7,8 %	7,1 %
sídlo	Trstená	Trstená	Trstená	Trstená
celkem 1., 2., 3. sídlo / celk	24,5 %	15,7 %	25,9 %	15,7 %
1. sídlo / 2. sídlo	1,4	-	1,2	-
2. sídlo / 3. sídlo	1,0	-	1,1	-
3. sídlo / 4. sídlo	1,3	-	1,4	-
koeficient H	60,3 %		60,1 %	
koeficient Hv	71,1 %		68,0 %	
obyv. sídel (>2000)	44 106		69 330	
rozloha sídel (>2000)	608,2		706,5	
obyv. sídel(>2000)/celk. obyv.	59,9 %		72,8 %	
rozloha sídel (>2000)/ celk. rozl.	52,0 %		60,5 %	

AMZ Námestovo	1980		2011	
<i>hladina</i>	300	150	300	150
rozloha AMZ [km²]	-	44,3	-	265,1
počet obyvatel AMZ	-	5 329	-	38 338
rozloha AMZ / celk	-	3,8 %	-	22,7 %
obyv AMZ / celk	-	7,2 %	-	40,2 %
K	-	0,3	-	9,1
AMZ / obyv. sídel (>2000)	-	12,1 %	-	55,3 %
AMZ / rozl. sídel (>2000)	-	7,3 %	-	37,5 %
okresní město ob./ AMZ ob.	-	100,0 %	-	20,6 %

7. Hodnocení analýzy AMZ

7.1. AMZ jako nástroj pro porovnávání vývoje krajských měst

Zvolená hranice (trojnásobek hustoty zalidnění státu v daném roce) byla u některých krajských měst velmi nízká pro analyzování vývoje a AMZ díky propojování velkých měst dosáhl nesmyslných rozměrů (viz Ústí nad Labem, rok 2011, propojení s Prahou). Ve většině případů se v AMZ prokázal předpokládaný vývoj v koncentraci obyvatelstva podél vodních toků a komunikací. Přímé porovnávání krajských měst na základě rozlohy a počtu obyvatel AMZ je velmi obtížné, ale není vyloučené. Opět je ale nutno přihlížet k vzniklým propojením velkých měst. Srovnání měst je uvedeno (viz tabulka č. x). Zatímco v roce 1880 jasně dominuje vybraným krajským městům Liberecká aglomerace s AMZ o rozměru 590 km² a téměř 185 tis. obyvateli, tak v roce 1930 je jednoznačně největší aglomerací Ústí nad Labem, jehož AMZ se rozkládá na ploše téměř 2000 km² a čítá přes 750 000 obyvatel. V roce 2011 je podle AMZ největší aglomerací slovenská Žilina, která má po propojení s Trenčínem rozlohu přes 1500 km² a přes 500 000 obyvatel.

krajské město	AMZ	1880	1930	1980	2011
Ústí nad Labem	rozloha	118	1 906	1 308	1 211
	obyvatelstvo	36 419	761 272	522 107	475 004
České Budějovice	rozloha	112	197	287	375
	obyvatelstvo	33 120	77 661	111 750	138 759
Olomouc	rozloha	208	308	625	553
	obyvatelstvo	64 254	121 796	240 078	219 689
Hradec Králové	rozloha	106	146	338	341
	obyvatelstvo	24 230	58 277	131 653	137 536
Pardubice	rozloha	83	170	411	425
	obyvatelstvo	16 281	67 649	160 822	168 311
Liberec	rozloha	590	778	683	630
	obyvatelstvo	184 151	308 407	264 021	249 990
Žilina	rozloha	-	-	1 078	1 591
	obyvatelstvo	-	-	322 659	526 223

7.2. AMZ jako nástroj pro porovnávání vývoje okresních měst

Metoda se jednoznačně daleko lépe působí v oblastech, kde je drobná síť obcí a obce mají relativně pravidelný tvar. Právě Korčák používal tuto metodu na hodnocení velkoměst nikoliv měst jakékoliv velikosti. Nutno říci, že čím menší město, tím méně účinná je analýza AMZ. Nepravidelný tvar obcí a velmi malá hustota zalidnění zejména v horských okresech na Slovensku dala za vznik velmi neuzavřeným a nepravidelným AMZ, které pozbývají významu. V určitých případech lze usuzovat o určité vývoji a orientaci aglomerace, avšak vždy je nutno brát v potaz určenou hladinu. Jestliže byla hladina zvolena na 150, tak už můžeme polemizovat, zda je vůbec jedná o koncentraci obyvatelstva.

V řadě okresních měst bylo velmi těžké určit správnou hladinu. Některá města na hladině 300 nedosáhnou na žádný AMZ a jiná dají za vznik AMZ velmi mimořádných rozměrů. Velké rozdíly ve velikosti jednotlivých okresních měst, již dle údajů za jejich administrativní jednotky, neumožnily další porovnávání ani za pomoci AMZ. Na úrovni okresních měst lze pomocí AMZ částečně mapovat jejich vývoj, ale přímé porovnávání je velmi nepřesné.

7.3. Řádovostní a regionální diferenciace

Zda-li můžeme usuzovat o rozdílném vývoji na úrovni krajských a na úrovni okresních měst je velmi obtížné tvrdit. Regionální podněty (jako např. odsun německého obyvatelstva) se v rozměru AMZ velmi a je pak velmi složité odhadovat rozdíly ve vývoji měst určitých řádů. Obecně můžeme říci, že jak okresní tak krajská města zaznamenala nárůst obyvatelstva mezi lety 1880 – 1930. Podle vymezených AMZ však těžko hledat jednoznačný trend, který by platil pro všechna krajská města nebo pro všechna okresní.

V AMZ se projeví značné regionální dopady na jejich rozměr, či tvar.

7.4. Rozlišnosti Česko / Slovensko

Těžko lze hovořit o rozdílech mezi Českem a Slovenskem, protože jsme neměli k dispozici úplná data a také protože byly vybrána jen určitá část území, která byla podrobena analýze. Vzhledem k tomu, že jsme na Slovensku zvolili velmi hornatou oblast byl velký rozdíl ve tvaru administrativních území obcí, které hluboce

ovlivnily podobu a významnost AMZ. Drobné okresy v horské oblasti Slovenska se vyznačují velmi výsadním postavením jádrového města, které obklopují velmi rozlehlé nebo protáhlé katastry malých řídce zalidněných obcí. Slovenská okresní města jsou v mnoha případech menšího rázu než v Česku.

Těžko mluvit o rozlišnostech vývoje, ale nutno podotknout, že zatímco ve většině sledovaných krajských měst v Česku se od roku 1980 do roku 2011 počet obyvatel snížil a nebo zůstal téměř stejný, tak Žilinský AMZ výrazně nabyl na počtu obyvatel právě v tomto období.

8. Závěr

Metoda areálů maximálního zalidnění je kvalitní analytickou metodou, která má své uplatnění v určitých sférách. Může být využívána pro srovnávání měst a vymezování jejich geografické hranice, ale musí se brát v úvahu velikost nejmenších administrativních jednotek, zkrátka jednotek, které jsou pro analýzu určující. Dále je nutno kvalitně zvolit určující hladiny a k tomu je potřeba znalosti daného regionu, pro který chceme AMZ použít. Metody složitějšího a náročnější na data nám poskytnou úplnější informace o městských aglomeracích, ale kvůli nedostatku dat je nelze porovnávat v čase. Svou „jednoduchostí“ je metoda AMZ jedinečná a využitelná.

9. Přílohy

10. Zdroje

ARCDATA PRAHA s.r.o. 2014. ArcGIS. arcddata.cz. [Online] 2014.

Dostupné z: <http://www.arcddata.cz/produkty-a-sluzby/software/arcgis>.

BAUERNSCHUSTER (2008): Occupational Choice and Social Contacts Across Regions. Jena Economic Research Papers

COUFAL, J. (2013): Analýza (De)koncentračních procesů ve vybraných regionech ČR. Diplomová práce. Katedra geografie. Přírodovědecká Fakulta Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 258 s.

ČERMÁK, Z. (1996): Transformační procesy a migrační vývoj v České republice. In: Hampl a kol.: Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. Př.f.UK Praha, pp. 179-197

GRYTZELL, K. (1963): The demarcation of comparable city areas by means of population density. Royal University of Lund, Dept. of Geography, Lund, 111 s.

HISTORICKÝ LEXIKON OBCÍ 1869 – 2011

Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=347&

FEDERAL REGISTER (2010): Standards for Delineating Metropolitan and Micropolitan Statistical Areas; Notice. Office of Management and Budget.

HAMPL, M, GADRAVSKÝ, V., KÜHNEL, K. (1989): Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR. Univerzita Karlova v Praze, Praha, 255 s.

HAMPL, M. (1981): Problém komplexního hodnocení sociálně geografické koncentrace a velikosti měst. AUC Geographica, 16, č. 2, s. 37 – 55.

HAMPL, M. a kol. (1996): Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. DemoArt, Praha, 395 s.

HAMPL, M. (1998): Realita, společnost a geografická organizace: hledání integrálního řádu. Praha, DemoArt, 110 s.

HŮRSKY, J. (1961): Vymezování skupinových sídel (aglomerací). Statistický obzor - revue pro statistickou teorii a praxi, 5, s. 210 – 215.

CHAN, K. W. (2009): What is the True Urban Population of China? Which is the Largest City in China? Dostupné z: <http://faculty.washington.edu/kwchan/Chan-urban.pdf>.

KADLEC, P. (2007): Areály maximálního zalidnění jako metoda koncentrace obyvatelstva. Magisterská práce. Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita, Brno, 69 s.

KORČÁK, J. (1955): Velikost měst v zeměpisném srovnání. Sborník Československé společnosti zeměpisné, roč. 60, č. 4, s. 252-262.

KORČÁK, J. (1969): Úvod do všeobecné geografie obyvatelstva. 1. vydání. Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 116 s.

KORČÁK, J. (1965): Populační struktura v kartografickém znázornění. Sborník Československé společnosti zeměpisné, 70, s. 336-343.

KORČÁK, J. (1966): Vymezení oblastí maximálního zalidnění. AUC Geographica, č. 1-2, s. 65 – 72.

KORČÁK, J. (1971): Ekonomická klasifikace velkoměst. AUC Geographica, 6, č. 1-2, s. 23 – 27.

MATOUŠEK, V. (1982): Uplatnění poznatků z řešení zahraničních aglomerovaných sídelních soustav. Uzemní plánování a urbanismus, 12, s. 96 – 101.

MATOUŠEK, V. a kol. (1986): Dosavadní vývoj a tendence rozvoje sídel v ČSSR. Výzkumný úřad výstavby a architektury.

MIŠTERA, L. (1984): Geografie Československé socialistické republiky. Státní pedagogické nakladatelství, Praha, 385 s.

MUSIL, J., RYŠAVÝ, Z., VELÍŠKOVÁ, I. (1984): Dlouhodobý vývoj aglomerací ČSR. Výzkumný ústav výstavby a architektury, Praha, 146 s.

NOVOTNÝ, J. (2010): Korčákův zákon aneb zajímavá historie Přírodní duality statistického rozložení. Informace České geografické společnosti, 29, 1, s. 1-10.

OPEN STREET MAP:

Dostupné z: <https://www.openstreetmap.org/#map=5/51.509/-7.778>

OECD (2012): Cities in Europe: The new OECD-EC definition. European Commission.

OUŘEDNÍČEK, M. , TEMELOVÁ, J., MACEŠKOVÁ, M., NOVÁK, J., PULDOVÁ, P., ROMPORTL, D., CHUMAN, T., ZELENDOVÁ, S., KUNCOVÁ, I. (2008): Suburbanizace.cz. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje a Urbánní a regionální laboratoř, Praha, s. 74-85.

SVOBODOVÁ, H., VĚŽNÍK, A., HOFMANN, E. (2013): Sídlní struktura a obyvatelstvo ČR. Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky. Masarykova univerzita, Brno, 163 s.

SÝKORA, L. (1993): Teoretické přístupy ke studiu města. In: Sýkora, L. a kol.: Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha, 201 s.

TOUŠEK, V., KUNC, J., VYSTOUPIL, J. a kol. (2008): Ekonomická a sociální geografie. Plzeň: Aleš Čeněk, 411 s.

THE WORLD BANK (2013): Dostupné z:
<http://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS>

U. S. CENSUS BUREAU (1994): Geographic Areas Reference Manual. Dostupné z:
<https://www.census.gov/geo/reference/garm.html>.

U. S. CENSUS BUREAU (1996): Dostupné z:
<https://www.census.gov/geo/reference/ua/urban-rural-2010.html>

U. S. CENSUS BUREAU (2010): Census Urban and Rural Classification and Urban Area Criteria. Dostupné z: <https://www.census.gov/geo/reference/ua/urban-rural-2010.html>.